24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 15 пус.

1941
ИЮЛЬ
3
КӖҪНЕРНИКУН
154 (5869) №

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

Чӑваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАҪАЧӖ.

Кашни предприяти, кашни ҫурт—оборона крепоҫӗ

Пӗтӗм аслӑ совет халӑхӗ асса кайнӑ фашистла тӑшмана ҫӗмӗрсе тӑкас ӗҫре фронта пулӑшу пама тӑрӑшать. Боевой операцисене хӑйсем хутшӑнса, фронт патӗнчи тӑрӑхра тӳррӗмех пулӑшу панипе, стахановла ӗҫленипе тата боевой хатӗрленӳ ӗҫне вӑйлатнипе совет ҫыннисем хӑйсен юратнӑ Хӗрлӗ Ҫарӗпе Флотне пур майсемпе те пулӑшса пыраҫҫӗ.

Калама ҫук пысӑк ҫарсем куҫа-куҫӑн тӗл пулнӑ фронтра кӑна мар боевой обстановка йӗркеленсе пырать. Кучухнехи ҫар техники вӑйлӑн аталанса ӳсни фронтри полосан халиччен пулнӑ кивӗ картинине улӑштарчӗ. Вӑрҫӑ ӗҫӗсен районӗсенчи вырӑнсемшӗн кӑна мар, тылра вырнаҫса тӑракан хуласемпе ялсемшӗн те тӑшман самолечӗсем пырса тапӑнас хӑрушлӑх тухса пырать. Ҫавӑнпа та фронтра кӑна мар, тылра та яланах хатӗр тӑрас пулать.

Паян СССР Совнаркомӗ сывлӑшран килсе тапӑннинчен тата химиллӗ тапӑнуран сыхланма 16 ҫултан пуҫласа 60 ҫула ҫитнӗ пӗтӗм ҫитӗннӗ халӑха обязательнӑй йӗркепе вӗрентсе хатӗрлесси ҫинчен йышӑннӑ постановлени пичетленсе тухать. Кашни ҫитӗннӗ ҫын оборона ӗҫне, предприятисене, учрежденисене, ҫуртсене сыхлас ӗҫе хутшӑнма тивӗҫлӗ. Ҫак ӗҫе вӑл, пирӗн боецсем фронтра совет ҫӗрӗн кашни пусӑмне хӳтлесе ҫапӑҫнӑ пекех, ҫавӑн пекех пӗтӗм чӗререн парӑнса, ҫавӑн пекех хӑюллӑн тума тивӗҫлӗ.

Сывлӑшран килсе тапӑннинчен вырӑнта сыхланмалли (МПВО) самозащита групписене 18 ҫултан пуҫласа 50 ҫула ҫитнӗ хӗрарӑмсене тата 16 ҫултан пуҫласа 60 ҫула ҫитнӗ арҫынсене обязательнӑй йӗркепех явӑҫтармалла. Самозащита групписем кашни предприятире, кашни учрежденире, кашни ҫуртра пулмалла. Вӗсем оборона крепоҫӗсем пулса тӑма тивӗҫлӗ тата вӗсем ҫавӑн пек крепоҫсем пулаҫҫех!

Пирӗн организованность — усал тӑшманӑн ултавлӑ чеелӗхне хирӗҫ кӗрешмелли питех те вӑйлӑ хӗҫпӑшал. Хӳтленес ӗҫӗн простой, анчах реальнӑй средствисемпе, бомбоубежищӗсемпе, блиндажсемпе, простой окопсемпе — ҫӗре алтса тунӑ хушӑксемпе — усӑ курса, сывлӑшран чи вӑйлӑн килсе тапӑннипе пулакан сиене минимум таран чакарма пулать, — урса кайнӑ тӑшман сывлӑшран килсе тапӑннисенчен хӳтленмелли ҫак мӗнпур средствӑсемпе мӗн май килнӗ таранах усӑ курас пулать.

Противник пӑрахакан вут чӗртсе яракан бомбӑсем хуласемпе ялсене пысӑк сиен кӳме пултараҫҫӗ. Анчах ҫак хӗҫпӑшала хирӗҫ кӗрешме те средствӑсем пур. Пуринчен малтан кварталсене, ҫуртсене тата килкартишсене кирлӗ мар ӑпӑр-тапӑрпа ҫӳп-ҫапран йӑлтах тасатас пулать. Хӑшпӗр хуласенчи организацисем юхӑнса ҫитнӗ хӳмесене, ишӗлсе аннӑ сарайсемпе постройкӑсене сӳтсе пӑрахаҫҫӗ, ҫапла туни вӑл — тӗрӗс. Нумай домоуправленисем картишсенчен тата ҫуртсен чердакӑсем ҫинчен ҫулӑм вучахӗ пулса тӑма пултаракан мӗнпур ҫӳп-ҫапа тасатаҫҫӗ. Пушарсене сӳнтерме хӑйӑр, шыв тултарнӑ пичкесем, огнетушительсем, пушара хирӗҫ кӗрешмелли кирлӗ инвентарьсем хатӗрлеҫҫӗ.

Хальхи вӑхӑтра Осоавиахим организацийӗсен питех те пысӑк ӗҫ туса ирттермелле пулать. Вӗсене правительство халӑха «Готов к противовоздушной и противохимической обороне» значокӑн нормисем тӑрӑх вӗрентсе хатӗрлеме, самозащита групписен инструкторӗсене тата ытти личнӑй составне вӗрентсе хатӗрлеме хушрӗ. Осоавиахимовецсем вӑрҫӑ вӑхӑтне тивӗҫлӗ пек питех те организованно, оперативлӑ, хастарлӑ пулнине кӑтартма тивӗҫлӗ.

Харпӑрхӑйне хӳтленипе кӑна чарӑнса тӑмасӑр, пирӗн ҫуртсем — оборона крепоҫӗсем — Хӗрлӗ Ҫара унӑн боевой ӗҫӗсенче активлӑ пулӑшу пама пултараҫҫӗ. Ҫак пулӑшу нумай ӗҫсенче, запасри медсестрасене вӗрентсе хатӗрленипе донорсем уйӑрнинчен пуҫласа ҫар пӗлӳлӗхӗсемпе ҫар специальноҫӗсене куллен кун, сехетрен сехете вӗренсе пырас ӗҫ таранах палӑрма пултарать. Вӑрҫӑн пирвайхи кунӗсемех ӗнтӗ халӑхӑн питех те чаплӑ пуҫарулӑхӗн шутласа кӑларма ҫук нумай тӗслӗхӗсене кӑтартрӗҫ. Ҫак пуҫарусене пур майсемпе те сарса, хавхалантарса пымалла.

Хальхи вӑхӑтра халӑх хушшинчи массӑллӑ-политикӑллӑ ӗҫӗн пӗлтерӗшӗ уйрӑмах ӳссе каять. Ҫак ӗҫе пирӗн активӑн калама ҫук пысӑк пӗтӗм ҫарне — совет организацийӗсемпе обществӑллӑ организацисене, ирӗклӗ обществӑсене, Советсен депутачӗсене, интеллигенцине явӑҫтарас пулать. Халӑха пирӗн ҫӗршыв умӗнче ҫак самантра тӑракан ответлӑ задачӑсем ҫинчен ӑнлантарса парас пулать, мӗнпур йышши пӑшӑлтисене, «ҫӗнӗ хыпарсем юратакансене», чӗлхе хыҫма вӗреннӗ сӳпӗлтисемпе кумсене хирӗҫ пӗр хӗрхенмесӗр кӗрешес пулать.

Эпир пурӑнакан вӑхӑт пысӑкран та пысӑк революциллӗ сыхӑлӑхлӑ пулма хушать. Фашистсем пирӗн ҫӗршыва шпионсемпе диверсантсем яраҫҫӗ, красноармеецсемпе милиционерсен формипе тумлантарнӑ десантсем антарса хӑвараҫҫӗ. Сыхӑлӑха ҫирӗплетмелле, тӑшмана палласа илмелле, унӑн вӑййӗсене тӑлласа лартса ӑна пӗтерсе тӑкмалла. Совет Информаци Бюровӗн сводкисенче совет ҫыннисен революциллӗ сыхӑлӑхне уҫӑн кӑтартса паракан фактсене илсе кӑтартнӑ. Н. ялӗ ҫывӑхӗнче хресченсем нимӗҫ диверсанчӗсен бандинчи икӗ разведчика тытса чарнӑ. Хресченсем сыхӑ пулнипе бандӑна пӗтерсе тӑкнӑ.

Ҫакӑн пек фактсем питех те нумай.

Паттӑр Хӗрлӗ Ҫар асса кайнӑ тӑшманӑн атакисене шанчӑклӑн сире-сире ярать, фашистла войскӑсене ҫӗмӗрет. Хӗрлӗ Ҫар хыҫӗнче пӗтӗм совет халӑхӗ никам ҫӗмӗрейми стена пек тӑрать. Пирӗн халӑхпа ҫар нимӗн уйӑрӑлми ҫыхӑнса тӑраҫҫӗ, вӗсем ҫирӗп пӗрлӗхлӗ.

«Ҫирӗп тыл ҫук пирки, тыл енчен, ӗҫҫыннисем енчен пулӑшса кӑмӑлласа пыни ҫук пирки чи пысӑк ҫарсем, чи лайӑх хӗҫпӑшалланнӑ ҫарсем ишӗлсе арпа-кӗрпе пек арканса кайнӑ. Пирӗн ҫар—рабочисемпе хресченсем кӑмӑллакан тата пулӑшса тӑракан, тӗнчере пӗртен-пӗр ҫар. Ҫакӑнта ӗнтӗ унӑн вӑйӗ, ҫакӑнта унӑн ҫирӗплӗхӗ» (**Сталин**).

Фашистла ҫарӑн ҫирӗп тыл ҫук тата пулма та пултараймасть. Совет Союзне хирӗҫ нимӗҫ халӑхӗ мар, нимӗҫ рабочийӗсемпе хресченӗсем мар, нимӗҫ интеллигенцийӗ мар вӑрҫать, ӑна хирӗҫ Германи правителӗсен юн ӗҫсе тӑранма пӗлмен фашистла ушкӑнӗ вӑрҫать.

Ҫак ушкӑна пӗтме пӳрнӗ тата ӑна ҫӗр пичӗ ҫинчен шӑлса ывӑтатпӑрах!

(«Правда» умстатьи, июлӗн 2-мӗш.).

СССР СОВНАРКОМӖНЧЕ

Сывлӑшран килсе тапӑннинчен сыхланма пурне те обязательнӑй йӗркепе вӗрентесси ҫинчен

Граждӑнла халӑха сывлӑшран килсе тапӑннинчен тата химиллӗ тапӑнуран сыхланма вӗрентсе хатӗрлес, ҫавӑн пекех тата МПВО пуҫламӗш формированийӗсене (самозащита групписене) организацилес тата вӗрентсе хатӗрлес шутпа, ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ ҫапла йышӑннӑ:

Сывлӑшран килсе тапӑннинчен тата химиллӗ тапӑнуран сыхланма 16 ҫултан пуҫласа 60 ҫула ҫитнӗ пӗтӗм халӑха обязательнӑй йӗркепе вӗрентсе хатӗрлемелле тӑвас.

Асӑрхаттарни: Ҫул ҫитменнисене, сакӑр ҫултан пуҫласа 16 ҫула ҫитеймен ачасене, сывлӑшран килсе тапӑннӑ чух уйрӑмӑн сыхланмалли средствӑсемпе усӑ курма вӗрентес.

Вӗрентес ӗҫре ҫакӑн пек йӗрке тӑвас: рабочисемпе служащисене — хӑйсем ӗҫлекен вырӑнта, вӗренекенсене — хӑйсем вӗренекен вырӑнта, ытти граждӑнсене — хӑйсем пурӑнакан вырӑнта вӗрентмелле тӑвас.

18 ҫултан пуҫласа 50 ҫула ҫитнӗ хӗрарӑмсене тата 16 ҫултан пуҫласа 60 ҫула ҫитнӗ арҫынсене пурне те предприятисенчи, учрежденисенчи тата пурӑнмалли ҫуртсенчи МПВО-н самозащита групписене обязательнӑй йӗркепе явӑҫтармалла тӑвас.

МПВО-н самозащита групписене обязательнӑй йӗркепе явӑҫтарассинчен ҫаксене хӑтараҫҫӗ:

а) чирлесе тата суран пулнипе вӑхӑтлӑха ӗҫе юрӑхсӑр пулнӑ ҫынсене,—ӗҫе юрӑхлӑ пулма кирлӗ чухлӗ вӑхӑтлӑха;

б) ӗҫре тата вӑрҫӑра инвалида тухнӑ ҫынсене;

в) йывӑрҫын хӗрарӑмсене — ҫуратиччен 35 кун малтан тата ҫуратнӑ хыҫҫӑн 28 кун хушши;

г) сакӑр ҫул тулман ачасем пур хӗрарӑмсене.

Асӑрхаттарни: Предприятисемпе учрежденисенче ӗҫлекен граждӑнсем пӗр вӑхӑтрах хӑйсем ӗҫлекен вырӑнта та, ҫавӑн пекех хӑйсем пурӑнакан вырӑнта та самозащита групписенче тӑма пултараҫҫӗ, сывлӑшран килсе тапӑннинчен сыхланма сигнал панӑ вӑхӑтра вӗсем ӑҫта пулаҫҫӗ, ҫав вырӑнти самозащита группинче вӗсене ӗҫе явӑҫтараҫҫӗ.

Халӑха «Готов к противовоздушной и противохимической обороне» нормисем тӑрӑх вӗрентсе хатӗрлес, пурӑнмалли ҫуртсенчи самозащита групписен инструкторӗсене тата ытти личнӑй составне вӗрентсе хатӗрлес ӗҫе Осоавиахим ҫине хурас, самозащита групписене вӗрентсе хатӗрлеме кирлӗ материалсене хатӗрлесе парас тата вӗсем валли специальнӑй пурлӑх хатӗрлесе парас ӗҫе ӗҫҫынни депутачӗсен хуласенчи, районсенчи Совечӗсен исполкомӗсем ҫине хурас.

Предприятисемпе учрежденисенче самозащита групписене вӗрентсе хатӗрлес ӗҫе ҫав предприятисемпе учрежденисен руководителӗсем ҫине хурас, самозащита групписене вӗрентсе хатӗрлеме кирлӗ материалсене хатӗрлесе парас тата вӗсем валли мӗн кирлине хатӗрлесе парас ӗҫе тивӗҫлӗ наркоматсемпе ведомствӑсем ҫине хурас.

МПВО-н самозащита групписене организацилес ӗҫе ертсе пырассине СССР Шалти Ӗҫсен Халӑх Комиссариачӗ (вырӑнти ПВО Главнӑй Управленийӗ) ҫине хурас.

Халӑха сывлӑшран килсе тапӑннинчен тата химиллӗ тапӑнуран сыхланма вӗрентсе хатӗрлемелли йӗркене, самозащита групписене организацилемелли тата ҫав группӑсене граждӑнсене явӑҫтармалли йӗркене Союзлӑ Республикӑсен Халӑх Комиссарӗсен Совечӗсем палӑртса ҫирӗплетеҫҫӗ.

Совет Информаци Бюровӗнчен

Каҫхи пӗлтерӳ

Июлӗн 1-мӗшӗнче кӑнтӑрла пирӗн войскӑсем **Мурманск, Кексгольм, Двина, Минск** тата **Луцк** енӗсенче вӑйлӑ ҫапӑҫусем туса пынӑ. Фронтӑн ытти енӗсемпе участокӗсенче пирӗн войскӑсем государство чиккине хӑйсен аллинче тытса тӑнӑ тата ӑна пӑсма хӑтланнӑ противнике хирӗҫ кӗрешнӗ.

Мурманск енче пирӗн войскӑсем хаярран ҫапӑҫса противникӑн пысӑкрах вӑйӗсене малалла кайма чарса тӑраҫҫӗ.

Кексгольм енче противник темиҫе вырӑнта наступлени туса пирӗн территори ҫине шаралла кӗме хӑтланнӑ. Пирӗн войскӑсем, татӑклӑ контратакӑсем туса, противникӑн атакисене сирсе янӑ, ӑна пысӑк ҫухатусем кӳнӗ.

Двина енче пирӗн чаҫсем противникӑн танкӗсемпе пехотине хирӗҫ вӑйлӑн ҫапӑҫаҫҫӗ, вӑл Хӗвеланӑҫ Двина юханшывӗ урлӑ каҫмалли переправӑсем патне ҫӗмӗрсе тухма хӑтланса тӑвакан ӗҫсене сире-сире яраҫҫӗ.

Минск енче противникӑн подвижной чаҫӗсене хирӗҫ ҫапӑҫусем пыраҫҫӗ. Пирӗн войскӑсем, заграждениcемпе тата контрударсемпе анлӑн усӑ курса, противникӑн танковӑй чаҫӗсене малалла кайма чарса тӑраҫҫӗ, противнике чылаях пысӑк поражени кӳреҫҫӗ.

Луцк енче пирӗн войскӑсем противникӑн пысӑк соединенийӗсем малалла каяссине чарса лартнӑ. Ҫак енче нумай кун хушши пыракан ҫапӑҫусенче противникӑн нумай ҫын пӗтнӗ тата унӑн материальнӑй чаҫне пысӑк ҫухатусем кӳнӗ.

Планлӑ йӗркепе урӑх вырӑна куҫса пырса, приказ тӑрӑх, пирӗн войскӑсем Львовран тухса кайнӑ.

Пирӗн авиаци ӗҫӗсем ҫинчен калакан даннӑйсене тӗплӗн палӑртнӑ хыҫҫӑн ҫакӑ курӑнать: июнӗн 30-мӗшӗнче нимӗҫсен 56 самолетне персе антарнӑ, вӑл ултавлӑ тӑшмана хирӗҫ пыракан ҫапӑҫусенче пӗтерсе тӑкнӑ. Пирӗн ҫухатусем — 17 самолет.

* * *

Пирӗн тӑван ҫӗршыв ҫине тапӑннӑ ултавлӑ тӑшмана хирӗҫ пыракан ҫапӑҫусенче геройла совет танкисчӗсем, артиллерисчӗсемпе пехотинецӗсем, нумай йывӑрлӑхсене ҫӗнтерсе тухса, тӑван ҫӗрӗн кашни пусӑмӗшӗн пӗтӗм вӑя хурса, хӑюллӑн та паттӑррӑн кӗрешеҫҫӗ. Н-ски соединенин чаҫӗсене противникӑн пысӑкрах вӑйӗсем атакӑланӑ, вӑйлӑн хӗҫпӑшалланнӑ тӑшман хӗснине пирӗн чаҫсем кунӗпех чарса тӑнӑ. Фашистсем темиҫе хутчен атака пуҫланӑ, анчах та кашни расрах вӗсене хӑйсен малтанхи позицийӗсем ҫине хӑвала-хӑвала янӑ. Пӗр кун хушшинче нимӗҫсен 50 танк пӗтнӗ. Н-ски стрелковӑй подразделенири боецсем тӑшманӑн 6 танкне пӗтерсе тӑкнӑ. Утешин юлташ командир пулса тӑракан противотанковӑй батарея пӗр ҫапӑҫура тӑшманӑн 8 танкне пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Карельски перешеекри пӗр участокра белофинсен батальонӗ пирӗн чикӗ урлӑ каҫнӑ. Н-ски полкӑн стрелковӑй батальонӗ тӑшмана хирӗҫ ҫапӑҫу пуҫласа ӑна каялла хӑваласа янӑ. Ҫак ҫапӑҫура тӑшманӑн 3 танк пӗтнӗ, 100 ҫынна ҫити вилнӗ тата аманнӑ. Батальонри боецсем 5 ҫынна тыткӑна илнӗ, тыткӑна лекнисем ӳсӗр пулнӑ.

* * *

Противнике хирӗҫ пыракан кӗрешӳре совет летчикӗсем пирӗн халӑха тивӗҫлӗ хӑюллӑхпа пултарулӑх кӑтартаҫҫӗ. Пикировка тӑвакан бомбардировщиксен подразделенийӗн командирӗ капитан Воронин вӑрман хӗрринче вырнаҫса тӑракан противникӑн танковӑй колоннине курнӑ. Самолетсем противник ҫине пырса тапӑнма ҫӗкленнӗ. Анчах та ҫак самантра пӗлӗтсем хыҫӗнчен Германин «Мессершмитт» йышши истребителӗсен группи вӗҫсе тухнӑ. Совет летчикӗсем пӗр вӑхӑтрах ҫӗр ҫинчи тата сывлӑшри противнике хирӗҫ ҫапӑҫма пуҫланӑ. Нимӗҫ истребителӗсене вӑйлӑн ҫапса, пирӗн бомбардировщиксем пикировка тума пуҫланӑ, тӑшман танкӗсем ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ. Противникӑн танковӑй колоннине салатса янӑ. Ҫапӑҫу хирӗнче нимӗҫсен вуншар машинисем арканса юлнӑ. Ҫӗмӗрсе пӗтереймен танксене хӑвӑрт вӗҫекен бомбардировщиксем атакӑласа пынӑ. Совет авиацийӗн пӗр машина та пӗтмен.

* * *

Германири информаци бюровӗ ҫакнашкал суя пӗлтерӳсем сарать: чугун ҫул ҫинчи состава пырса пенӗ вӑхӑтра совет пилочӗсем ҫурӑлса каякан думдум текен пульясемпе усӑ курнӑ имӗш. Уҫҫӑнах курӑнать ӗнтӗ, ҫакнашкал провокациллӗ пӗлтерӳн тӗллевӗ—хӑйсен шухӑшӗсене пытарасси тата хӑйсен йӗрӗсене шӑлса лартасси пулса тӑрать.

* * *

Германири информаци бюровӗ ҫакнашкал сӗмсӗр хыпар сарать: сывлӑшри ҫапӑҫусем вӑхӑтӗнче совет бомбардировщикӗсем ҫинче Германи знакӗсем пулнӑ имӗш. Ҫакӑ вӑл — Германи пропагандин черетлӗ элекӗ.

* * *

Румынипе нимӗҫ войскисем Бессараби территорийӗ ҫине пырса кӗме хӑтланса тӑвакан мӗнпур ӗҫсем, пирӗн боецсен паттӑрлӑхӗпе вӑйӗ ҫине пырса ҫапӑнса, салана-салана каяҫҫӗ. Гитлерӑн Румынири тарҫисем, фашистсен мухтанчӑк пропагандипе ӳсӗрӗлнӗ лакейсем, нимӗҫ войскисем хыҫҫӑн Бессараби тӑрӑх «ҫиҫӗм пек хӑвӑрт» иртсе кайма ӗмӗтленнӗ. Анчах та Гитлер ултавне лекнӗ румын генералӗсем питех те пысӑк йӑнӑш турӗҫ. Нимӗҫ офицерӗсем румынсене ирӗксӗрлесех хӑйсен чаҫӗсем умӗнче илсе пырса вилӗм вучахне хӑваласа кӗртеҫҫӗ. Деморализациленнӗ румын салтакӗсене фашистсем хыҫалтан пулеметран персе вӗлерессипе хӑратса пыраҫҫӗ. Наступлени тӑвакан румынсен подразделенийӗсем хыҫӗнче нимӗҫсен пулеметчикӗсем пыраҫҫӗ.

* * *

Уйхирсенче пӗтӗм вӑя хурса ӗҫленипе, тырпула отлично пухса кӗртнипе тата государство умӗнчи обязательствӑсене срокчен тултарнипе, колхозлӑ хресченсем фашистла йытӑ кӗтӗвӗсене ҫӗмӗрсе тӑкас ӗҫре Хӗрлӗ Ҫара пулӑшу параҫҫӗ. Крым АСС Республикинчи Курмански МТС-ра мӗнпур комбайнсемпе лобогрейкӑсем тырпула пухса кӗртес ӗҫре пӗр чарӑнмасӑр ӗҫлеҫҫӗ. Ҫара кайнӑ комбайнерсем вырӑнне хӗрарӑмсем тӑнӑ. Чкалов облаҫӗнчи Чкалов районӗнчи «Колос» артелӗн колхозницисем, фронта кайнӑ трактористсем вырӑнне тӑнӑскерсем, ӗҫ нормисене ирттерсе тултараҫҫӗ.

* * *

Киеври «Красный экскаватор» заводри стахановец Бондарь юлташ хӑйӗн нормине тата Хӗрлӗ Ҫара илнӗ юлташӗн нормине кунсеренех ирттерсе тултарма сӑмах панӑ. Пирвайхи кунах Бондарь юлташ сменӑри заданине 555 процент тултарнӑ, тепӗр кунне вара—600 процент тултарнӑ. Ильич ячӗпе тӑракан шахтӑри (Кривой Рогра) горняксем тимӗр руди кӑларас тӗлӗшпе 7 уйӑх планне срокченех тултарнӑ. Бурщик Алексей Семиволос кашни кун 5—6-шар норма парать.

Июлӗн 2-мӗшӗнчи ирхи пӗлтерӳ

Иртнӗ каҫ **Мурманск, Двина, Минск** тата **Луцк** енӗсенче ҫӗрӗпех ҫапӑҫусем пынӑ.

Мурманск енче противник **Средний** ятлӑ ҫурмаутрав ҫинче наступлени тунӑ. Пирӗн войскӑсем противнике хирӗҫ тимлӗн тӑнӑ, ӑна пысӑк ҫухатусем кӳнӗ.

Двина тата **Минск** енӗсенче июлӗн 2-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле пирӗн войскӑсем противникӑн малта пыракан танковӑй чаҫӗсене пӗтерсе тӑкас тӗлӗшпе боевой ӗҫсем сарса янӑ.

Луцк енче кӗрешекен пирӗн войскӑсем ҫӗркаҫах противникӑн мотомехчаҫӗсене хирӗҫ кӗрешнӗ, противнике пысӑккӑн пыра-пыра ҫапнӑ.

Фронтӑн ытти участокӗсенче ҫӗрле разведчиксен шыравӗсем вӑйлӑн пулса пынӑ, пӑшалтан, пулеметран тата артиллериран хире-хирӗҫ персе тӑнӑ.

Условисем начар, вырӑнӗ-вырӑнӗпе вӗсме те май килмен пулсан та, пирӗн авиаци июлӗн 1-мӗшӗнче **Двина** тата **Минск** енӗсенче противникӑн танковӑй войскисем ҫине ӑнӑҫлӑн пырса тапӑннӑ, сывлӑшра та ҫӗр ҫинче те противникӑн материальнӑй чаҫӗпе авиацине пӗтере-пӗтере тӑкнӑ, горючи, боеприпассем турттарса пыма чӑрмантарнӑ тата противникӑн мотопехотине малалла кайма чарса тӑнӑ.

Тӗрӗс шутласа палӑртнӑ тӑрӑх июнӗн 30-мӗшӗнче противникӑнне сывлӑшра 56 самолет мар, 102 самолет персе антарнӑ. Кунсӑр пуҫне противник аэродромӗсенчен пӗринче пирӗн авиаци сывлӑша вӗҫсе ҫӗкленме ӗлкӗреймен 50 самолета ӑнӑҫлӑн атакӑланӑ.

Июлӗн 1-мӗшӗнче сывлӑшра противникӑнне 54 самолет персе антарнӑ. Пирӗн 22 самолет хӑйсен базисене таврӑнман.

* * *

Ҫурҫӗр Флочӗн миноносецӗсем тата подводнӑй лодкӑсем хыҫҫӑн хӑвалакан катер-охотник ҫине—пӑшалсенчен персе Хӗрлӗ Ҫар чаҫӗсене пулӑшса пынӑскерсем ҫине—пикировка тӑвакан 18 бомбардировщик атакӑланӑ. Миноносецсем тата катер-охотник ҫинчен персе виҫӗ пикировщика пӗтерсе тӑкнӑ. Бомбардировщиксем ҫинчен пӑрахнӑ бомбӑсем карапсем ҫине ӳкмен.

Ханко районӗнче красноармеецсен формипе тумланнӑ противник диверсанчӗсен группи ҫар объекчӗсенчен пӗрине тытса илме хӑтланнӑ, анчах та пирӗн чаҫсем сыхӑлӑхлӑ пулнипе противнике сирсе янӑ.

* * *

Пирӗн чаҫсенчен пӗрин тылне фашистсем парашютпа пысӑк десант антарса хӑварнӑ та К. ятлӑ пысӑк мар местечкӑна йышӑнса илнӗ. Щеголев юлташӑн батарейине ял патне пырса кирекмӗнле пулсан та тӑшмана пӗтерсе тӑкма приказ панӑ. Фашистсем питех те вӑйлӑн хирӗҫ тӑнӑ. Хӗрӳллӗ ҫапӑҫу пуҫланса кайнӑ. Оруди наводчикӗ Шахов юлташ тӑшман пулеметне, пӗр ҫурт чердакӗ ҫине лартнӑскерне, стройран кӑларнӑ, пирӗн чаҫсем ҫине персе тӑракан нимӗҫ снайперне пӗтерсе тӑкнӑ. Оруди наводчикӗ Гагарин юлташ тӑшманӑн наблюдательнӑй пунктне персе салатнӑ тата противникӑн иккӗмӗш пулеметне аркатса тӑкнӑ. Ҫакӑн хыҫҫӑн штыксемпе атакӑласа десанта татӑклӑнах пӗтерсе тӑкнӑ.

Маршпа пыракан войсковой часть ҫине кӗтмен ҫӗртен тӑшман танкӗсен группи тапӑннӑ. Боецсем ҫав самантрах сарӑлса кайнӑ та ҫапӑҫма пуҫланӑ. Сержант Мамедов танксем патне шӑвӑнса пырса, гранатӑсен ҫыххине ывӑтса противникӑн командир машинине стройран кӑларнӑ. Ҫакӑн хыҫҫӑн наступлени тӑвакансем хушшинче паника пуҫланса кайнӑ. Тӑшмансен атакине сирсе янӑ.

* * *

Н-ски ҫыран батарейинчи командирсемпе краснофлотецсем фашистсене хирӗҫ хӑюллӑн ҫапӑҫаҫҫӗ. Ҫак кунсенче тӗл персе тивретекен артиллеристсем малтан кӑларса янӑ виҫӗ залппа нимӗҫ транспортне шыва путарнӑ, ҫав транспорт вӑрҫӑ тӗлӗшӗнчен питех те кирлӗ груз тиесе пынӑ пулнӑ.

* * *

Майор Синев командир пулса ертсе пынипе ултӑ истребитель тӑшман тылне шала кӗрсе кайнӑ, вӗсем тӑшман аэродромӗ ҫине пикировка тунӑ. Малтанхи атакӑрах фашистсен виҫӗ истребительне вут-ҫулӑм хыпса илнӗ. Хӑюллӑ летчиксем каллех тӗллев патне пырса пикировка тунипе тӑшманӑн тепӗр виҫӗ самолетне пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Совет Союз Геройӗн Осипенко юлташӑн чаҫӗнчи летчиксем, штурмансем тата радистсем пӗр йӑнӑш тумасӑр тӑшмана ҫӗнтерме тата ҫӗмӗрсе тӑкма пӗлнине кӑтартса параҫҫӗ. Осипенко чаҫӗнчи боевой ӗҫсен журналӗнче халех ӗнтӗ тӑшманӑн пӗтерсе тӑкнӑ самолечӗсем 50 самолета яхӑн шутланса тӑраҫҫӗ.

* * *

Ирхине ирех пирӗн войскӑсен тылне, С. ятлӑ ял ҫывӑхне, противник парашют десанчӗ антарса хӑварнӑ. Диверсантсене кӳршӗ ялӗнчи колхозниксем курнӑ. Винтовкӑсемпе тата дробьпе авӑрласа пемелли пӑшалсемпе хӗҫпӑшалланса, колхозниксем диверсантсене хупӑрласа илнӗ. Пуҫланса кайнӑ ҫапӑҫура виҫӗ диверсанта вӗлернӗ, иккӗшне хӗҫпӑшалсӑрлатса колхозниксем ҫывӑхра тӑракан Хӗрлӗ Ҫар чаҫне илсе пынӑ.

* * *

Мӗнпур малта пыракан этемлӗх тапӑнса кӗнӗ фашистла варварсене геройла сире-сире яракан совет халӑхӗпе хӑй пӗр шухӑшлӑ пулни ҫинчен пӗлтерет. ССР Союзне тата паттӑр Хӗрлӗ Ҫара юратни Англирен пуҫласа Мексика таран, США хулисенчен пуҫласа Балкан таран ӳссе вӑйланса пырать. Австралире пулса иртнӗ массӑллӑ митингсен пиншер участникӗсем совет халӑхне саламлаҫҫӗ, фашизма хирӗҫ пыракан отечественнӑй вӑрҫӑра ӑна пур майсемпе те пулӑшма ыйтаҫҫӗ тата ССР Союзне пулӑшмалли фонд тӑваҫҫӗ. Совет халӑхӗпе пӗр шухӑшлӑ пулнине палӑртса, Латин Америкинчи мӗнпур ҫӗршывсенче митингсемпе демонстрацисен хӑватлӑ хумӗ сарӑлса кайнӑ. Аргентинӑри нумай пунктсенче ССР Союзне пулӑшас тӗлӗшпе ӗҫлекен комитетсем тунӑ. Моряксен Нью-Йоркри секцийӗ ҫапла каласа пӗлтернӗ: «Совет Союзне пулӑшма Америкӑри моряксемпе пӗтӗм Америка халӑхне мобилизацилес тӗлӗшпе эпир пурне те тума пулатпӑр тесе чаплӑ сӑмах паратпӑр».

Военнослужащисен ҫемьисене пособисем параҫҫӗ

Мускавра рядовой тата кӗҫӗн начальство составӗнчи военнослужащисен ҫемьисене пособисем пама пуҫланӑ.

Июнӗн 30-мӗшӗнче ӗҫҫынни депутачӗсен Ленински район Совечӗ ҫумӗнчи пособисем памалла тӑвас тӗлӗшпе ӗҫлекен комиссин пӗррремӗш ларӑвӗ пулнӑ. Пуринчен малтан красноармеец П. А. Местинӑн ҫемьи панӑ заявленине пӑхса тухнӑ. Документсемпе паллашнӑ хыҫҫӑн ӑна кашни уйӑхрах 100 тенкӗ чухлӗ пособи памалла тума йышӑннӑ. Ҫавӑн пекех военнослужащисен—Н. Е. Толмачевӑн, К. А. Никитинӑн тата ыттисен ҫемьисем панӑ заявленисене пӑхса тухнӑ. СССР Верховный Совечӗн Президиумӗ кӑларнӑ Указ тӑрӑх комисси кашни ҫемьене хӑйсене тивӗҫлӗ пек пособисем памалла тунӑ.

Ӗҫҫынни депутачӗсен Кировски районри Совечӗн исполкомӗ ҫумӗнчи комиссин пӗррремӗш ларӑвӗнче 35 заявленине пӑхса тухнӑ. Ҫак пӗтӗм заявленисем тӑрӑх пособисем памалла тунӑ. Пыракансем хушшинче ӗҫлеме кунта район Совечӗн депутачӗсене тата активистсене явӑҫтарнӑ, вӗсем справкӑсем параҫҫӗ, заявленисем ҫыраҫҫӗ т. ыт. те.

Столицӑри ытти районсенче те пособисем пама пуҫланӑ.

* * *

СССР Верховный Совечӗн Президиумӗ вӑрҫӑ вӑхӑтӗнче рядовой тата кӗҫӗн начальство составӗнчи военнослужащисен ҫемьисене пособисем памалла тата тӳлемелли йӗрке ҫинчен кӑларнӑ Указ тӑрӑх Шупашкар хула Совет исполкомӗ ҫумӗнчи комиссине красноармеецсен ҫемьисем пособи илме ыйтса заявленисем пама пуҫларӗҫ.

Июнӗн 30-мӗшӗнче комиссин пӗррремӗш ларӑвӗ пулчӗ. Унта пособи илме ыйтса панӑ заявленисене пӑхса тухнӑ.

Водопьянов ячӗпе тӑракан тир-сӑран комбинатӗнчи рабочи Севрюгин фронта кайнӑ. Унӑн арӑмӗ Мочалова юлташ Ленин ячӗпе тӑракан артельре ӗҫлет. Вӗсен икӗ ача.

Комисси Мочалова юлташа кашни уйӑхра 100 тенкӗ пособи парса тӑмалла турӗ. Наумова юлташӑн икӗ ывӑлӗ те фронтра, вӑл 65 ҫулта. Комисси унӑн ыйтуне пӑхса тухса 100 тенкӗ пособи памалла турӗ.

Чӑвашрадиокомитетра ӗҫлекен радиомеханик Иванов юлташ мобилизаци йӗркипе Хӗрлӗ Ҫар ретне кайнӑ. Унӑн ҫемьине те кашни уйӑхра 100 тенкӗ пособи парса тӑмалла тунӑ тата ачисене яслӗпе ача садне вырнаҫтарнӑ.

М. Н.

Паттӑрлӑх, чӑтӑмлӑх

Аманнӑ летчик самолета пӗр алӑпа тытса пынӑ

ЧЕРНОВИЦЫ, июнӗн 30-мӗш. (ТАСС). Н-ски авиаподразделенин командирӗ старший лейтенант Швачко наступлени тӑвакан тӑшман ҫине бомбӑсем кайса пӑрахма задани илнӗ. Самолетсем ҫӗр ҫинчен вӗҫсе ҫӗкленнӗ те атакӑна кӗрсе кайнӑ. Противник калама ҫук вӑйлӑн пеме пуҫланӑ. Снаряд ванчӑкӗ Швачко юлташӑн сулахай аллине амантнӑ. Анчах та ҫакӑ вӑл хӑюллӑ та паттӑр героя стройран кӑларайман. Юн юхтара-юхтара, вӑл самолета 40 минута хушши пӗр сылтӑм аллипе кӑна тытса пынӑ. Боевой заданине пурнӑҫа кӗртнӗ. Швачко чиперех хӑйӗн базине анса ларнӑ.

Хӗрлӗ Ҫарпа пирӗн пӗтӗм халӑх Тӑван ҫӗршывшӑн, чыслӑхшӑн, ирӗклӗхшӗн ҫӗнтерӳллӗ отечественнӑй вӑрҫӑ вӑрҫаҫҫӗ

Тӑван ҫӗршывӑн мухтавлӑ патриочӗсем

ҪЕМЕРЛЕ. СССР Совнаркомӗн Председатель Заместителӗ тата Ютҫӗршыв Ӗҫӗсен Халӑх Комиссарӗ В. М. Молотов юлташ радио тӑрӑх тухса каланӑ сӑмаха пирӗн районри рабочисем, колхозниксем тата интеллигентсем пурте пӗр шухӑшлӑ пулнипе кӗтсе илчӗҫ. Районри мӗнпур предприятисенче, колхозсенче тата учрежденисенче нумай ҫынлӑ митингсем пулса иртрӗҫ.

Германи фашисчӗсем пирӗн тӑван ҫӗршыв ҫине тискеррӗн тапӑннине хирӗҫ ӗҫҫыннисем производствӑллӑ ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсем тунипе ответлеҫҫӗ. «Красный Октябрь» колхоз членӗсем июнӗн 23-мӗш тӗлне ҫӗнӗ заем укҫине 7040 тенкӗ пухса перекет кассине кайса хывнӑ. Машинно-тракторнӑй станцинчи тракторист Жидов юлташ июнӗн 23-мӗшӗнче хӑйӗн пӗр кунхи заданине 200 процент тултарнӑ.

— Тӑван ҫӗршыва пулӑшма эпӗ яланах хатӗр. Хамӑн трактора хурҫӑпа-броняпа витнӗ танкпа улӑштарса, социализмлӑ тӑван ҫӗршывӑн тӑшманӗсене — гитлерла бандӑсене ҫапса аркататӑп. Пирӗн аттесем, пиччесем кӗрешсе илнӗ хамӑрӑн тӑван ҫӗршыв ҫинче фашистсем нихӑҫан та пулас ҫук! —тет Жидов юлташ.

— Германи фашизмӗ пирӗн ҫӗршыв ҫине вӑрҫӑпа тухрӗ, вӑл пирӗн чечекленсе пыракан ҫӗршыва туртса илсе ӑна хӑйӗн колонийӗ туса хурасшӑн. Германи фашизмӗн ҫак ӗмӗчӗ нихӑҫан та пурнӑҫа кӗрес ҫук! Пирӗн Совет Союзӗнчи нумай миллионлӑ халӑх ВКП(б) Центральнӑй Комитечӗ, Совет правительстви тата ҫулпуҫ Сталин юлташ тавра нихӑҫанхинчен те тачӑ пӗрлешсе тӑрать. Германи фашизмӗ пирӗн ҫӗршыв ҫине вӑрӑ-хурахла тапӑнни ӗҫҫыннисене шутсӑр хытӑ тарӑхтарчӗ, вӗсен фашистла бандӑсене отпор парас шухӑш-кӑмӑлне тата ытларах ҫӗклерӗ. Алхасса тата иртӗнсе кайнӑ фашистсене пирӗн Хӗрлӗ Ҫар, Хӗрлӗ Флот, Хӗрлӗ Авиаци ҫапса аркатса, ӗмӗрлӗхех пӗтерсе хурӗҫ. Пирӗн комбинат коллективӗн обязанноҫӗ—продукци туса кӑларассине нумайлатасси, ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстересси, производствӑллӑ дисциплинӑна ҫирӗплетесси, революциллӗ сыхӑлӑха ҫӗклесси пулать!—теҫҫӗ стахановецсем Генеральшинпа Вятягин юлташсем.

Сурский тракторнӑй ҫул ҫинчи монтажник, Хӗвеланӑҫ Украинӑпа Хӗвеланӑҫ Белоруссине Польша панӗсен пусмӑрӗнчен ирӗке кӑларассишӗн пынӑ кӗрешӳ участникӗ Кураков юлташ та Хӗрлӗ Ҫар ретне хӑй ирӗкӗпе кайма заявлени панӑ.

«Большевик» заводри рабочи Шуперин ҫапла калать:

— Эпӗ — белофинсене тата Польша панӗсене хирӗҫ пынӑ вӑрҫӑ участникӗ. Халӗ Гитлерӑн вӑрӑ-хурахла банди пирӗн ҫӗршыв ҫине тапӑннӑ чухне эпӗ килте пурӑнма пултараймастӑп, мана хӑвӑртрах Хӗрлӗ Ҫар ретне илсе, фронта яма ыйтатӑп. Заводри рабочисене татах та лайӑхрах, тӳрӗ кӑмӑлпа ӗҫлеме чӗнетӗп.

Медицина работникӗсен митингӗ хӑйӗн резолюцинче ҫапла каланӑ: «Фашистла Германия пирӗн ҫине вӑрӑ-хурахла тапӑнчӗ. Ирсӗр ултавлӑха пӗтӗм тӗнче пӗлсе тӑрать. Фашизм вӑл — вӑрҫӑ. Эпир, медицина работникӗсем, хальхи ответлӑ тапхӑрта тӳрӗ кӑмӑлпа тӑрӑшса ӗҫлеме пулатпӑр. Кирлӗ пулсан, эпир хамӑр юратнӑ тӑван ҫӗршывшӑн пуҫа хума та хатӗр».

А. ИЛЬМЕНТ.

Производствӑллӑ пысӑк ҫӗкленӳ

ЕЛЧЕК. Июнӗн 29-мӗшӗнче коммунистсен районри пухӑвӗ пулса иртрӗ. Пухура парти райкомӗн секретарӗ Волков юлташ отечественнӑй аслӑ вӑрҫӑ тата тырпулсене уйран пуҫтарса кӗме хатӗрленесси ҫинчен доклад туса пачӗ.

— Ирсӗр фашистсем,—тет Волков юлташ,—пирӗн тӑван ҫӗршыв ҫине вӑрӑ-хурахла тапӑнчӗҫ. Пирӗн ӗҫҫыннисем фашистсене хирӗҫ отечественнӑй аслӑ вӑрҫа ҫӗкленчӗҫ. Хӗрлӗ Ҫар тӑшмана фронтра ҫӗмӗрет, эпир, тылри ҫынсем, хамӑр вырӑнсенче тӳрӗ кӑмӑлпа тӑрӑшса ӗҫлесе, фронта пулӑшатпӑр.

Фашистла Германия пирӗн ҫине вӑрҫӑпа килсе тухнине хирӗҫ районри колхозсем уборкӑна кӑтартуллӑн хатӗрленнипе ответлеҫҫӗ. «Ново-Ищеряково», «Марс», «Ким», «Осоавиахим» тата ытти колхозсем тырпулсене уйран пуҫтарса кӗме лайӑх хатӗрленнӗ. Нумай колхозсем государствӑна кӑҫалхи ҫулшӑн тӗштырӑ параҫҫӗ, обязательствӑсене срокчен тултараҫҫӗ.

Ленин ячӗпе тӑракан колхоз ҫак иртнӗ кунсенче кӑҫалхи тӗштырӑ поставки шучӗпе государствӑна 128 центнер тырӑ леҫсе пачӗ. Коммунистсен районри пухӑвӗнче Ленин ячӗпе тӑракан колхозри пуҫламӑш парторганизацин секретарӗ Мартынов юлташ:

— Пирӗн колхозниксемпе колхозницӑсем государство умӗнчи обязательствӑсене срокчен тултарма тӑрӑшаҫҫӗ. Халӗ пирӗн колхоз уборкӑна хатӗр. Фронта кайнӑ арҫынсем вырӑнне хӗрарӑмсем бригадирсем, звеньевойсем пулса ӗҫлеҫҫӗ, ялхуҫалӑх машинисемпе ӗҫлеме вӗренеҫҫӗ,—терӗ.

— Эпир,—терӗ «Марс» колхозри Гаязов юлташ,—фашистла агрессорсен ирсӗр ӗҫӗсене ответлесе, кӑҫалхи ҫулшӑн памалли поставка шучӗпе 78 центнер тӗштырӑ леҫсе патӑмӑр. Ҫак кунсенчех тата 150 центнер кайса паратпӑр. Колхоз тата колхозниксем государство умӗнчи сӗт-ҫу, ҫӑмарта обязательствисене тултарчӗҫ.

Производствӑллӑ пысӑк ҫӗкленӳ ытти колхозсенче те вӑйлӑн палӑрать. Ҫак кунсенче «КИМ» колхоз 1941 ҫулшӑн государствӑна 65 центнер, «Комбайн» колхоз 45 центнер тӗштырӑ кайса пачӗ.

Предприятисемпе артельсенче ӗҫлекенсем хӑйсен нормисене ытлашшипех тултараҫҫӗ. Мебельнӑй мастерскойра ӗҫлекенсем икшер специальноҫпа ӗҫлеҫҫӗ, нормӑсене ытлашшипех тултараҫҫӗ. Лебедев мастер нормӑна 112—115 процент, Седов—115 процент, Тинчеров—110 процент тултарса ӗҫлеҫҫӗ.

Крахмал заводӗнчи рабочисем те завода срокчен юсаса ҫитерессишӗн кӗрешеҫҫӗ.

Ф. МАЙКОВ.

Кашни ҫын хӑйӗн вырӑнӗнче ударлӑ ӗҫлетӗр!

Пӗтӗм Совет ҫӗршывӗнчи халӑх отечественнӑй ҫӗнтерӳллӗ вӑрҫа тухрӗ. Партипе правительство пире пур ӗҫсенче те ҫирӗп дисциплинӑллӑ, организациллӗ пулма чӗнеҫҫӗ. Хальхи вӑхӑтра ӗҫ тата производство дисциплини нихӑҫанхи пек те мар ҫирӗп пулмалла. Ҫирӗп дисциплинӑллӑ пулса эпир Германин урса кайнӑ фашисчӗсене тивӗҫлӗ отпор парӑпӑр.

Ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетни ҫӗршывӑн оборона тӗрекне вӑйлатать. Кашни ӗҫҫыннин шухӑшӗпе кӑмӑлӗ—вӑл тӑван ҫӗршыв ҫине тапӑннӑ тӑшмана ҫапса аркатасси пулать. Рабочисем, служащисем, колхозниксем хӑйсен вырӑнӗнче тӳрӗ кӑмӑлпа ӗҫлеме, Хӗрлӗ Ҫарпа Флота пур майсемпе те пулӑшма тӑрӑшаҫҫӗ. Предприятисенче, учрежденисенче тата фабрик-заводсенче ӗҫлекенсем тӑрӑшса, тӳрӗ кӑмӑлпа ӗҫлеҫҫӗ. Предприятисемпе учрежденисенче прогулсем, ӗҫ дисциплинине пӑснисем пӗтсех пыраҫҫӗ. Шупашкарти 1-мӗш номерлӗ типографире, макарон фабрикинче тата Водопьянов ячӗпе тӑракан тир-сӑран заводӗнче ӗҫ дисциплинине пӑсакансем тата прогул тӑвакансем пачах ҫук.

Совет халӑхӗ фашистсен ирсӗр ӗҫне хирӗҫ производствӑра, колхоз уйхирӗсенче ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсем тунипе ответлет. Тӑшмана ҫӗнтерме Хӗрлӗ Ҫара валли мӗн кирлӗ, ҫавсене пӗтӗмпех туса параҫҫӗ. Чӑн-чӑн совет патриотне тивӗҫлӗ пек дисциплинӑллӑ, организациллӗ пулса, кашниех хӑйӗн вӑй-халне оборона ӗҫне парассишӗн тӑрӑшать.

Г. БЫСТРИЧКИН,
Л. ЕМЕЛЬЯНОВ.

ТУХАТПӐР ПӖР ХАРӐС

Ҫил-тӑвӑл хускалчӗ, вут-ҫиҫӗм вылянчӗ
Хӗвеланӑҫ тӑрӑх йӑр-яррӑн ҫурса.
Ҫук, ҫил-тӑвӑл мар вӑл, чӑн вӑрҫӑ пуҫланчӗ,
Ҫӗршыв ҫине сикрӗ фашизм урса.

Хушса юрламалли.
Хӑюллӑн та паттӑр
Эс ҫапӑҫ, юлташ,
Ылханлӑ фашизм
Тӗп пултӑр йӑлтах!
Пире пӗтересшӗн, пӑвса юн ӗҫесшӗн
Шакал пек шаккать вӑл киревсӗр шӑлне;
Чуралӑх тӑвасшӑн, вута вӑл чикесшӗн
Телейлӗ, тӑванлӑ совет халӑхне.
Хушса юрламалли.

Эй, пурте тапранӑр, патваррӑн ҫӗкленӗр,
Ҫапса аркатар ҫав тискер тӑшмана!
Мухтавлӑ ҫӗршывӑм—юратнӑ аннемӗр,
Фашизм ҫӗленӗ сӑхаймӗ сана
Хушса юрламалли.

Тухатпӑр пӗр харӑс! Ылханлӑ ҫӗленӗн
Пуҫне салататпӑр хӑватлӑн ҫапса.
Умри ҫула пирӗн коммуна хӗвелӗ—
Ҫулпуҫӑмӑр Сталин пырать ҫутатса.

Хушса юрламалли:
Хӑюллӑн та паттӑр
Эс ҫапӑҫ, юлташ,
Ылханлӑ фашизм
Тӗп пултӑр йӑлтах!

А. КӐЛГАН.

Договор о ненападении между СССР и Германией

Тӑшмана пӗр хӗрхенӳсӗр пӗтерсе тӑкӑпӑр!
Кукрыниксы художниксен ӳкерчӗкӗ. («Искусство» издательстви кӑларнӑ плакатран тунӑ репродукци). ТАСС фотохроники.

Колхозниксен отвечӗ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Социализмлӑ тӑван ҫӗршыва, хамӑрӑн заводсемпе фабрикӑсене, совхозсемпе колхозсене, Сталинла Конституци панӑ ирӗклӗхе, телейлӗ те савӑнӑҫлӑ пурнӑҫа фашистла варварсенчен сыхласа хӑварассишӗн пӗтӗм вӑй-хала хурса кӗрешессине колхозниксем хӑйсен пархатарлӑ ӗҫӗ, Ленин—Сталин парти, Совет правительстви, аслӑ Сталин юлташ умӗнчи обязанноҫӗ тесе шутлаҫҫӗ.

— Фашистла ҫӗлен-калтасене ҫапса аркатмалла!—ҫакӑн пек мӗнпур Совет халӑхӗн шухӑшӗ.

Ӗҫҫыннисем хӑйсен вырӑнӗсенче питӗ дисциплинӑллӑ, организациллӗ пулнине тата тӑван ҫӗршывшӑн, коммунизм ӗҫӗшӗн пӗтӗм вӑй-хала хурса кӗрешме хатӗр тӑнине кӑтартса параҫҫӗ. Пур колхозсенче те государство умӗнчи обязательствӑсене срокчен тултарассишӗн движени пуҫланса карӗ. Июнӗн 25-мӗшӗнче «Волга» колхоз 8 лав, июнӗн 27-мӗшӗнче «Красное Сормово» колхоз 74 центнер, «Родина» колхоз 50 центнер государствӑна тырӑ леҫсе пачӗҫ.

«Родина» колхоз ҫӗртме сухине туса пӗтерчӗ, лашасем валли вите тума тытӑнчӗ. «12 лет Октября» колхоз ҫулйӗр строительстви валли 60 кубометр чул кӑларчӗ, пожарнӑй вышка тӑвать. Молотов ячӗпе тӑракан колхозри ҫулйӗр бригадинче пурте хӗрарӑмсем ӗҫлеҫҫӗ, вӗсен планпа пӗр кунта 12 кубометр чул кӑлармалла пулнӑ пулсан, вӗсем 14 кубометр кӑларса хатӗрленӗ. Ҫак колхозрах мӗнпур ӗҫҫыннисем, хӗрарӑмсем, ҫавӑн пекех ҫамрӑксем пурте ҫум ҫумлама тухнӑ. Колхоз уйхирӗсенче шапшур халӑх ӗҫлет.

Мобилизаци йӗркипе тата хӑйсен ирӗкӗпе арҫынсем фронта кайнӑ май, хӗрарӑмсем вӗсен вырӑнне йышӑнса тӑван ҫӗршыва фашистла бандӑсенчен сыхласа хӑварассишӗн хӑйсем паттӑррӑн кӗрешме пултарнине кӑтартаҫҫӗ.

Машинно-тракторнӑй станцин Хосаккассинчи бригадин бригадирӗ фашистла бандӑсене хирӗҫ тӑракан фронта тухса карӗ. Фронта тухса кайнӑ бригадир вырӑнне хӗрарӑм-трактористка Прокопьева юлташ йышӑнчӗ. Унччен трактористка пулнӑ, анчах та юлашки ҫулсенче ҫак ӗҫре ӗҫлемен Гаврилова, Владимирова тата ытти юлташсем трактор рульне хӑйсен аллине илчӗҫ.

Халӗ трактористка пулса ӗҫлекен Анисимова, Мефодьева, Кириллова, Иванова, Гаврилова юлташсем пурте кулленхи нормӑсене ытлашшипех тултараҫҫӗ.

Районра халиччен трактористка пулса ӗҫленисем 26 ҫын ытла, вӗсем пурте трактор ҫинче ӗҫлеме сӑмах параҫҫӗ.

— Арҫынсем танк ҫинче фашистсене ҫапса аркатаҫҫӗ, эпир колхоз уйхирӗсенче вӑйлӑ тырпул туса илсе, хамӑрӑн Хӗрлӗ Ҫара пулӑшатпӑр, — теҫҫӗ вӗсем.

Г. САХАЛКИН.
ВКП(б) Красноармейски райкомӗн секретарӗ.

Кузьминсем

ПЕРВОМАЙСКОЕ. Кузьминсем тесессӗн, Паснапуҫ ялӗн ҫыннисем чи малтанах хӑйсен колхоз бригадирӗ Ивана, учитель Петӗре, Уҫӑпа, Ваҫҫана, Миккуля аса илеҫҫӗ. Вӗсем—пурте пӗртӑван, пурте—Кузьминсем, хальхи вӑхӑтра—Хӗрлӗ Ҫар ретӗнчи патриотсем. Петӗрпе Миккуль иртнӗ ҫулта Хӗрлӗ Ҫар ретне тӑнӑ, вӗсем иккӗшӗ те Хӗвеланӑҫ Украинӑра тӑван ҫӗршыва сыхлаҫҫӗ. Кузьминсен ытти виҫӗ тӑванӗ нумай пулмасть, отечественнӑй вӑрҫӑ пуҫланнӑ хыҫҫӑн, фронта тухса кайрӗҫ.

Вӗсем фронта кайнӑ чух ялта нумай ҫынлӑ митинг пулчӗ. Митингра Паснапуҫ ялӗнчи колхоз председателӗ, Чӑваш АССР Верховнӑй Совечӗн депутачӗ С. Кириллов юлташ хӗрӳллӗ сӑмах тухса каларӗ.

— Кузьминсем пирӗн ялта,—терӗ вӑл хӑйӗн сӑмахӗнче,—яланах паллӑ ҫынсем пулнӑ, пур ӗҫре те малтисен ретӗнче шутланнӑ. Урса кайнӑ ылханлӑ фашизма хирӗҫ пыракан кӗрешӳ фронтӗнче те пирӗн Кузьминсем хӑйсен хӑюллӑхне кӑтартӗҫ. Вара ҫак аслӑ вӑрҫӑ хыҫҫӑн эпир хамӑр ялтан тухнӑ патриотсене паянхи пекех хавасланса кӗтсе илӗпӗр.

Митинга пухӑннӑ ял халӑхӗ ҫак сӑмахсем хыҫҫӑн хӑватлӑн «ура» кӑшкӑрса тӑвӑллӑн алӑ ҫупрӗ, пурте Кузьминсене алӑ парса ыталарӗҫ.

— Сирӗн ҫул—пирӗн ҫул. Вӑл ҫул ӗмӗтлӗ, пархатарлӑ. Ҫав ҫула никам та варалаймӗ, туртса илеймӗ. Пирӗн тӑшмансене—фашистла ирсӗрсене ним юлмиччен ҫапса салатӑр. Эсир фронтра пысӑк ҫӗнтерӳсем тунӑ чух эпир тылра кӗрешӗпӗр—хамӑрӑн сарлака уйхирсенчи тырпулсене тирпейлӗн пуҫтарса кӗрӗпӗр.

П. МИТТА.

Тӑван ҫӗршыва тырпул, аш-какай, сӗт-ҫу ытларах парар!

ЙЕПРЕҪ. Фашистла Германия Совет ҫӗршывӗ ҫине бандитла, вӑрӑ-хурахла тапӑннине хирӗҫ колхозниксемпе колхозницӑсем государство умӗнчи обязательствӑсене срокчен тултарнипе ответлеҫҫӗ.

Государствӑна срокчен парса татнӑ кашни центнер тырӑ, кашни пӑт аш-какай халӗ Хӗрлӗ Ҫар вӑйне, тӑван ҫӗршывӑн оборона тӗрекне ҫирӗплетме каять.

Ҫакна шута илсе, халӗ районра чылай колхозсем 1941 ҫулшӑн тырӑ тӑратас обязательствӑсене тултарма пуҫларӗҫ. Районри мӗнпур колхозсенчен тырӑ тӑратас ӗҫе 80 процент таран хутшӑннӑ. Хӑшпӗр колхозсем уйрӑм культурӑсем тӑрӑх государствӑна тырӑ тӑратас плансене тултарнӑ та ӗнтӗ. «Правда», «Красный водник», «Путиловка» колхозсем ыраш тата ҫуртри культурисем тӑрӑх тырӑ тӑратмалли обязательствӑсене тултарнӑ.

Вӑрҫӑ пуҫланнӑ хыҫҫӑн колхозниксем аш-какай пама йышлӑн килме пуҫларӗҫ. Аш-какай панӑ ҫӗрте ҫакӑн пек пысӑк черетсем халиччен пулман. Пӗр-икӗ кун хушшинче колхозсем какай вуншар центнер панӑ. Хӑшпӗр колхозсем кӑҫалхи плана тултарса, ҫитес ҫулшӑн та тӳлеҫҫӗ. Ворошилов ялсовечӗ аш-какай 1941 ҫулшӑн пӗтӗмпех парса татнӑ. Вӗсем халӗ ҫитес ҫулшӑн аш-какай параҫҫӗ.

Ҫавӑн пекех аш-какай тӑратас тӗлӗшпе «Костер», «Красный партизан», «Чувашия» колхозсем малта пыраҫҫӗ.

Д. ГРИГОРЬЕВ.

Тӗштырӑ обязательствисене тултараҫҫӗ

ТӐВАЙ. Социализмлӑ тӑван ҫӗршыв ҫине Германи фашисчӗсем сӗмсӗрле тапӑннине хирӗҫ районри рабочисем, служащисем тата колхозниксем дисциплинӑна ҫирӗплетнипе, ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстернипе ответлеҫҫӗ.

Колхозсенчи пуҫламӑш парторганизацисем тата агитколлективсем ялсенче политикӑллӑ-массӑллӑ ӗҫе аван туса пыраҫҫӗ. Вӗсем колхозниксемпе колхозницӑсене отечественнӑй аслӑ вӑрҫӑ ҫинчен тата колхоз производствинче пысӑк тухӑҫлӑхпа ӗҫлесе хамӑр тыла ҫирӗплетесси ҫинчен ӑнлантарса параҫҫӗ.

Районри нумай колхозсем государство умӗнчи обязательствӑсене срокчен тултарса, хамӑр ҫӗршыва тата юратнӑ та мухтавлӑ Хӗрлӗ Ҫара пулӑшаҫҫӗ. «Красная Чувашия» колхоз кӑҫалхи ҫулшӑн пин центнер ытларах тӗштырӑ панӑ. «8-ое марта» колхоз 1941 ҫулти тӗштырӑ обязательствине тултарнӑ. Мичурин ячӗпе тӑракан колхоз та тӗштырӑ обязательствине ҫак кунсенчех тултарать.

Тӗмер колхозӗ государствӑна 8 центнер аш-какай леҫсе пачӗ.

Районри колхозсем ӑнса пулакан тырпула уйран пуҫтарса кӗме хӗрӳллӗн хатӗрленеҫҫӗ.

А. САВИНОВ.
ВКП(б) Тӑвай райкомӗн секретарӗ.

Германи оккупанчӗсене 1918 ҫулта отпор пани

Германири фашистсем тӗнчери мӗнпур халӑхсене хӑйсене пӑхӑнтарасшӑн ҫунаҫҫӗ. Вӗсем, урса кайнӑ фашистсем, пур халӑхсен те фашистла Германишӗн кунӗн-ҫӗрӗн ӗҫлесе тӑмалла тата, пурне те труках персе вӗлерменшӗн, фашистсене ӳксех пуҫҫапмалла, тесе шухӑшлаҫҫӗ. Юнлӑ кашкӑр Гитлер, Германири рабочи класпа пӗтӗм ӗҫҫыннисене пӑчӑртаса лапчӑтнӑ хыҫҫӑн, Европӑри вӑйсӑр государствӑсене чылайӗшне вутпа та юнпа хӑйне пӑхӑнтарнӑ хыҫҫӑн, Совет Союзӗ ҫине вӑрӑ-хурахла килсе тӑрӑнчӗ. Хура ҫӑхан Гитлер мӗн тӑвасшӑнни паллӑ: вӑл Совет Союзӗнчи халӑхсене фашистла Германин чурисем туса хурас тесе, пирӗн пуян ҫӗршыва ҫаратас тесе, совет халӑхӗн чи лайӑх ывӑл-хӗрӗсене вӗлерсе пӗтерес тесе вӗткеленет. Ытла та тискер ӗмӗт! Фашистсен ҫав ӗмӗчӗ нихӑҫан та пурнӑҫа кӗреймӗ! Ытлашши пысӑкка хапсӑнакан фашизм хӑй тӗп пулӗ.

Германири империалистсен чӑрсӑр тапӑнӑвне Совет Союзӗнчи халӑхсем иртнӗ вӑхӑтра та курса пӑхнӑ. Вӗсене ун чухне те пирӗн халӑхсем совет ҫӗрӗ ҫинчен намӑс кӑтартсах хӑваласа янӑ.

Ҫапла пулнӑ 1918 ҫулта. Ҫамрӑк Совет Российӑн ун чухнехи вӑхӑтра вӑй сахал пулнӑ: кивӗ ҫар саланса пынӑ, Хӗрлӗ Ҫара тин ҫеҫ туса пынӑ. Ҫавӑнпа усӑ курса тата изменниксем Троцкипе Бухарин пулӑшнипе, Германи империалисчӗсен ҫарӗсем Украинӑна, Белоруссие, Латвие, Эстоние тата Литвана оккупациленӗ. Оккупациленӗ районсенче 40 миллион ҫын Германи империализмӗн атти айне пулнӑ.

Совет Российӑнчен тытса илнӗ районсенче нимӗҫ оккупанчӗсем нумай вӑхӑт хушши пуҫпулса тӑрайман. Анчах ҫав кӗске вӑхӑт хушшинчех вӗсем хӑйсем йышӑнса илнӗ вырӑнсенчи халӑха нихӑҫан курман хӗн-хурсемпе асапсем кӑтартнӑ.

1918 ҫулти апрельре Германи влаҫӗсем Украина гетманӗ пулма пуян помещике, патша генералне Скоропадскине лартнӑ. Нимӗҫ ҫарӗсемпе пӗрле Украинӑна украинец, поляк тата вырӑс помещикӗсем таврӑннӑ. Гетман помещиксен ҫӗрӗ ҫинче хресченсене ӗҫлеттермелле тунӑ. Хуласемпе ялсем ҫине контрибуци хунӑ. Нимӗҫсем Украинӑран вӗҫӗмсӗрех тырӑ, выльӑх-чӗрлӗх тата сахӑр турттарнӑ. Вӗсем Украинӑран мӗнпурӗ 37 пин вагон тӗрлӗрен япаласемпе продовольстви Германие ӑсатнӑ. Нимӗҫсен ҫарӗсем кӑшт та пулин хӑйсене хирӗҫ тӑракансене вутпа тата хӗҫпе пусарнӑ, вӗсем пайтах ҫынна ҫакса вӗлернӗ, ялӗ-ялӗпе ҫунтарса янӑ е мирлӗ ялсем ҫинех тупӑсенчен пенӗ.

1918 ҫултах Германи империалисчӗсем Крыма ярса илнӗ. Унта та вӗсем вӗҫӗмсӗрех ҫаратнӑ. Нимӗҫсен ҫарӗсем Хура тинӗс ҫинчи флота хӑйсен аллине илесшӗн пулнӑ. Анчах революциллӗ матроссем, Ленин хушнине пурнӑҫа кӗртсе, флота тӑшман аллине паман, карапсене, вӗсем Германи аллине ан лекчӗр тесе, шыва путарнӑ, матроссем хӑйсем Хӗрлӗ Ҫар ретне хутшӑннӑ.

Германи оккупанчӗсем Белоруссире те помещиксемпе буржуази влаҫне туса хунӑ. Хӑйсене итлекен «правительствӑн» пуҫлӑхӗ пулма нимӗҫсем помещик Скирмунта уйӑрса лартнӑ. Белоруссири хуласемпе ялсенче патша чухнехи йӗркесене туса хунӑ пулнӑ.

Германи империалисчӗсем 1918 ҫулти июльре Литвара монархи туса хума тӑнӑ. Анчах Литвари пӗтӗм халӑх хирӗҫ тӑнине пула, нимӗҫ оккупанчӗсем унта, Литвара, монархи туса хурайман, вара Вольдемарас (вӑл буржуазипе помещиксен националистла партийӗн пуҫлӑхӗ пулнӑ) правительствине туса хунӑ. Вӑл Германи империалисчӗсем мӗн хушнине туса тӑнӑ.

Латвире те Германи влаҫӗсем монархи туса хума хӑтланса пӑхнӑ. Германин главнокомандующийӗ Гинденбург колонизаци валли Латвире ҫӗр фончӗ тӑвасси ҫинчен приказ кӑларнӑ. Ҫавна валли хресченсен ҫӗрӗсене ҫуррине туртса илнӗ.

Эстонире те нимӗҫ оккупанчӗсем буржуази влаҫне туса хунӑ. Вӗсем Эстоние Германи государствин составне кӗртесшӗн пулнӑ. Эстонире государствӑллӑ чӗлхе—нимӗҫ чӗлхи пулать, тесе пӗлтернӗ. Государство ӗҫӗнчи должноҫсене пӗтӗмпех нимӗҫсем хӑйсен ҫыннисене лартса тухнӑ.

Германи империалисчӗсем Финляндири белофинсене те, экспедициллӗ корпус ярсах, революциллӗ Финляндие хирӗҫ кӗрешме пулӑшнӑ. Германи империалисчӗсене пур ҫӗрте те (Украинӑра, Белоруссире, Латвире, Эстонире, Литвара) буржуаллӑ националистсем тата троцкистла-бухаринла изменниксем пулӑшса пынӑ. Вӗсем пулӑшнипе нимӗҫ оккупанчӗсем халӑхӑн юнне тумлам хыҫҫӑн тумламӑн сӑрӑхтарнӑ.

Ленин—Сталин партийӗ оккупантсене хирӗҫ кӗрешме пӗтӗм халӑхӑн вӑрҫине организациленӗ. Оккупантсем йышӑнса илнӗ вырӑнсенче пур ҫӗрте те большевиксен вӑрттӑн ӗҫлекен организацийӗсене тунӑ, вӗсем рабочисемпе ӗҫҫыннисене организацилесе, партизанла кӗрешӗве ертсе пынӑ. Партизансем оккупантсем ҫине пӗрмаях тапӑннӑ.

Украинӑра Германи интервенчӗсене отпор парассине К. Е. Ворошилов юлташ организациленӗ. Вӑл партизансен уйрӑм отрячӗсене пӗрлештерсе, 5 украински арми туса хунӑ. Ҫак арми оккупантсене хирӗҫ вӑйлӑн та паттӑррӑн ҫапӑҫнӑ. Оккупантсене хирӗҫ кӗрешӳре ҫавӑн пекех тата Николай Щорс организациленӗ Богунски полк чапа тухнӑ. Организациленсе тата вӑйланса пыракан Хӗрлӗ Ҫар оккупантсен ҫарӗсене хыттӑн хӗсме тытӑннӑ.

Большевиксем оккупантсен ҫарӗнчи салтаксем хушшинче те агитаци ӗҫне туса пынӑ. Ҫак агитацие пула Германин Украинӑна пынӑ чаҫӗсенче пурринче те салтаксен депутачӗсен совечӗсем организациленнӗ. Нимӗҫ салтакӗсем, хӑйсене ҫийӗнчех тӑван ҫӗршыва ӑсатма ыйтса, артиллерие тата вӑрҫӑ хатӗрӗсене Хӗрлӗ Ҫар аллине пама тытӑннӑ.

Хӗрлӗ Ҫар чаҫӗсемпе партизансем хӗстерсе пынине тӳсейменнипе, нимӗҫ салтакӗсем хӑйсем те Советлӑ Россия майлӑ ҫавӑрӑннӑ пирки, Германи империалисчӗсен хӑйсем оккупациленӗ районсенчен пӑрахса тармалла килнӗ. Ҫапла ҫамрӑк Советлӑ Российӑри рабочисемпе хресченсем, Ленин—Сталин партийӗ ертсе пынипе, нимӗҫ оккупанчӗсене тивӗҫлипе отпор панӑ.

Германин хальхи правителӗсем те фашистла Германирен вӑйсӑртарах государствӑсене таптаса лапчӑтма юратаҫҫӗ. Ҫавӑн пек вӗсем французсене, чехсене, поляксене, сербсене, Норвегие, Бельгие, Дание, Голландие, Грецие тата ытти халӑхсене пӗрерӗн-пӗрерӗн пусмӑр айне тунӑ. Иртӗнсе кайнӑ, юн ӗҫсе шыҫӑннӑ Гитлер, Совет Союзӗнчи халӑхсене хаяррӑн кураймасӑр, вӗсене атӑ кӗлли айне тума шут тытнӑ. Анчах вӗсем, Хӗвеланӑҫ Европӑри ҫӑмӑл ҫӗнтерӳсене пула ӳсӗрӗлнӗскерсем, Совет Союзӗн вӑй-хӑватне тӗрӗссипе хисепе илеймен пулас. Советлӑ Россия 1918 ҫулта нимӗҫ оккупанчӗсене ҫӗмӗрмелле отпор панӑ пулсан, фашистла Германин тапӑнуне сирсе пӑрахма тата фашизма ҫӗмӗрсе тӑкма Совет Союзӗн ҫителӗклӗх тата ытлашшипех вӑй пур.

«Иртӗнсе кайса тапӑннӑ тӑшмана хирӗҫ пирӗн халӑх пирвайхи хут мар ҫапӑҫать. Хӑй вӑхӑтӗнче, Россия ҫине Наполеон поход тунӑ чухне, пирӗн халӑх отечественнӑй вӑрҫӑ туса ответленӗ, вара Наполеон поражени тӳснӗ, пӗтсе ларнӑ. Пирӗн ҫӗршыва хирӗҫ ҫӗнӗ поход пуҫаракан, мӑнкӑмӑлланса кайнӑ Гитлерпа та ҫавӑн пекех пулать. Хӗрлӗ Ҫарпа пирӗн пӗтӗм халӑх тӑван ҫӗршывшӑн, чыслӑхшӑн, ирӗклӗхшӗн халӗ те отечественнӑй ҫӗнтерӳллӗ вӑрҫӑ туса пырӗҫ... Пирӗн ӗҫ — тӗрӗс ӗҫ. Тӑшмана ҫапса аркататпӑр. Ҫӗнтерӳ пирӗн алӑра пулать» (Молотов).

Ф. АЛЕКСАНДРОВ.

Уйхирсенче ударлă ĕçлесе Хĕрлĕ Çара тăшмана çĕнтерме пулăшар!

Кантăр акса хăварнă лаптăксенче тумалли ĕçсем

Кантăр хăйне питех те тимлĕн пăхма ыйтакан культура. Кантăрăн сӳс паракан пайĕ пит кĕске вăхăт хушшинче çитĕнет, тепĕр майлă каласан, вăл мĕншурĕ те бутона ларниччен пуçласа, чечеке ларса тăкăниччен çеç пырать. Çак тапхăрта вара сӳс пулакан пая çитĕнме кантăр тăпрари çимĕçе уйрăмах нумай илет. Çапах та унăн тымар системи вăйлăн аталанаймасть. Çавăнпа ĕнтĕ тăпрари çимĕçсене илсе тăма кантăра чылаях йывăр. Кантăра нӳрĕ нумай кирлĕ. Вăл, сĕлĕпе талăштарсан, тăпрари нӳрĕне икĕ хут ытларах илет.

Кăçал çур тата сивĕсем вăрăма тăсăлнă пирки кантăра нумай кая юлса акма лекрĕ. Çăмăр çунă вăхăтра иртерех акса хăварнă кантăр лаптăкĕсем хĕвеллĕ кунсем пуçланнă хыççăн, кушăрхаса кайнă хытă сийпе витĕнсе юлчĕ. Ку сие халех, вăхăта тăсмасăр, сӳрелесе тĕпретмелле. Апла тумасан, шăтса тухма хатĕрленекен кантăр çав хытă сий айĕнче пĕтме пултарать. Кантăра шăтса тухиччен сӳрелениччен нимĕнле сиен те пулмасть.

Сӳреленĕ хыççăн нӳрĕне тытас тĕлĕшпе мульчировани туса ирттермелле. Ку ĕç валли йĕпе тислĕкпе усă курсан питĕ аван. Ăна 1 сантиметр хулăмĕшĕнчен кая мар сарса тухмалла.

Малалла тумалли чи кирлĕ ĕçсенчен пĕри вăл—кантăра апат парасси пулать. Кăна валли минераллă удобренисемпе (азотлă, фосфорлă тата калиллĕ удобренисемпе) усă кураççĕ. Асăннă удобренисем çук пулсан, йывăç кĕлĕпе, кайăк-кĕшĕк тислĕкĕпе тата тислĕк шывĕпе усă курма юрать. Апат панинчен пысăк усă илесси ăна мĕнле майпа туса ирттернинчен нумай килет. Типĕлле панă удобренисенчен, çăмăр пулмасан, усси нумаях пулас çук, мĕншĕн тесен вĕсем тăпран çиелти сийĕнче юлаççĕ. Удобренисем шĕвеклетсе парсан пысăк усă параççĕ. Анчах çакна манма юрамасть: кантăр удобрени ытлашши пулнине чăтма пултараймасть, вăл çунса, сарăхса каять. Çавăнпа та ĕнтĕ апат парассине икĕ прием çине уйăрса тусан аван. Пĕрремĕш хут апат парассине кантăр ӳссе аталанса пынă вăхăтра тумалла. Иккĕмĕш хут—бутонсем пуличчен икĕ-виç кун малтан, сӳс пулакан пай çитĕнме пуçланă вăхăтра парас пулать. Малтанхи хутра кантăршăн азотлă удобренисем усăллă, мĕншĕн тесен ӳсĕмĕ чух ăна, уйрăмах, азотлă удобренисем кирлĕ. Иккĕмĕш хут апат панă чухне фосфорлă тата калиллĕ удобренисем парас пулать.

Çак ĕçсене туса пынипе пĕрлех, кантăр çинчи çумкурăксене, хурт-кăпшанкăсене пĕтерессине те манма юрамасть. Кантăра уйрăмах стеблевой мотылек тата кантăр пăрçи текен хурт-кăпшанкăсем пысăк сиен кӳреççĕ. Кантăр пăрçи текенни кантăр акакан вырăнсене кашни çул тенĕ пекех тапăнать. Унпа кĕрешме кремнефтористăй натрипа усă кураççĕ. Ăна шăтса тухнă кантăр çине сапса тухмалла.

Агроном **А. СЕРГЕЕВ.**

Колхозсем вăйлă тырпул пухса илме хатĕрленеççĕ

ИШЛЕИ. Районри колхозсем вăйлă тырпулшăн, çĕршыв, мухтавлă, паттăр Хĕрлĕ Çар валли тырпул ытларах туса илессишĕн кĕрешӳве вăйлатаççĕ.

Колхозсенче халĕ уборкăна хатĕрленнĕ, уйхирсенче çум çумлас тĕлĕшпе хĕрӳ ĕç пырать. Июнĕн 25-мĕш тĕлне районĕпе 5 пин гектар ытла çум çумланă. Вăл шутран вăрлăхлăх акнă клевер çинче 286 гектар, кĕрхи тулă çинче 238 гектар çумкурăксене тасатнă. Çумкурăксене пĕтерес тĕлĕшпе Папанин ячĕпе тăракан тата «Осоавиахим» колхозсем уйрăмăнах лайăх ĕçлеççĕ. Вĕсем çумкурăксене пĕтĕмпех çумланă.

«Осоавиахим», Киров тата Папанин ячĕпе тăракан колхозсем уборкăна хатĕрленес тĕлĕшпе те районра малта пыраççĕ: вĕсем ялхуçалăх машинисене юсаççĕ, витнĕ итемсене йĕркелеççĕ. Районра лашапа вырмалли жнейкăсем 11, вĕсем пурте юсавлă. Косилкăсем пурĕ 43, вĕсенчен 39 косилкăна юсаса çитернĕ. Вунпиллĕк лобогрейкăран 12-шне юсанă, 214 молотилкăран ĕçлеме хатĕррисем 181.

Колхозсенче витнĕ итемсем 218, вĕсенчен витсе çитерменнисем 51. Çак кунсенче çĕнĕрен пĕр витнĕ итем тунă.

И. АНТОНОВ.

Райçĕрĕç пайĕн заведующийĕ.

Малта пыракан колхозсенче

ЕЛЧĔК. Аслă Шăхаланчи «Ново-Чурино» колхоз çак кунсенче 60 гектар тулă çинчи, 30 гектар утăлăх вика çинчи çумкурăксене çумласа тасатрĕ.

Колхозсенче шыв хуçалăхĕ тăвасси те хĕрӳллĕ пырать. Ку тĕлĕшпе уйрăмах «Путь Ленина» тăрăшса ĕçлет. Ку колхоз иртнĕ çултах пысăк пĕве пĕвеленĕччĕ. Кунта çийĕнчех пулă ĕрчетме тытăннă. Çапла вара колхоз пулă сутса 3000 тенкĕ тупăш илнĕ.

С. АРЛАНОВ.

Колхозниксен хастарлăхĕ

ЭЛĔК. Кăнтăрла вăхăчĕ. Колхозницăсем улăх хĕрне çитсе чарăнчĕç. Колхозри пĕрремĕш бригадăн бригадирĕ Иван Белов вĕсене çерем çине вырнаçса ларма ыйтрĕ. Унтан вăл, бригадăри колхозниксен митингне уçса, «Колхоз хаçачĕ» редакцинчен килнĕ Быков юлташа сăмах пачĕ.

— Германи фашизмĕ пирĕн çĕршыв çине килсе тапăнчĕ. Ку нихăçан илтмен вăрă-хурахла тискер ĕçе хирĕç пĕтĕм халăх çĕкленчĕ. Кашни халь хăйĕн участокĕнче тӳрĕ кăмăлпа ĕçлесе, пĕтĕм вăя юнлă фашизма хирĕç кĕрешнĕ çĕре пама пулать. Эпир хамăрăн тĕрĕс ĕç çĕнтерессине шансах тăратпăр. Анчах та кирлĕ мар ирсĕр тăшмана сахалрах йывăрлăхсем тӳссе, сахалрах юн тăкса çĕнтермелле пултăр тесе, пирĕн организованно тата çирĕп дисциплинăллă пулни кирлĕ. Кашниех хăйĕн вырăнĕнче пулма тивĕçлĕ. Çакă вăл тăшмана çĕнтерме пулăшĕ. Эпир ăна çĕнтеретпĕр!

Колхозницăсем тухса сăмах калаççĕ.

— Манăн ывăлсем,—тесе хăйĕн чышкисене чăмăртаса калама тытăнать Мария Давыдова хăйĕн сăмахне,—Иван, Федор тата Александр Гавриловсем Хĕрлĕ Çарта пурăнаççĕ. Çак самантра вĕсем хам умра пулсан, эпĕ çапла наказ памалла: «Çапăçăр, ывăлăмсем, çапăçăр. Урса кайнă фашистла бандитсен пуçĕсене çапса аркатăр, вĕсенчен тĕпренчĕк те ан юлтăр!». Эпир, хĕрарăмсем, хамăр ывăлсемпе упăшкасене колхозра тата темиçе хут ытла тухăçлăрах ĕçлеме шантарса калатпăр. Арçынсем фронта кайнишĕн нимĕнле ĕç те чарăнса тăмĕ.

Анисия Иванова колхозницăн та, Мария Давыдованни пекех, виçĕ ывăлĕ—Степан, Алексей тата Николай Михайловсем Хĕрлĕ Çарта пурăнаççĕ. Йĕрĕнчĕклĕ ирсĕр фашистла çĕлен-калтасем пирĕн çине тапăнса килнине пĕлсен, вăл, бригадир наряд парассине кĕтсе тăмасăрах, колхозăн анлă уйхирне çумкурăксенчен тасатма тухнă.

— Çитес кунсенче çум çумласа пĕтеретпĕр. Пирĕн тырпул ăнса ӳсет. Эпир ăна пĕр тăкаксăр тата кĕске срокра пухса кĕртме хатĕрленетпĕр. Ĕçе ир-ирех тухса, хирте тĕттĕм сăн çапиччен пулăпăр. Тырпула мĕн чухлĕ тухăçлă туса илĕпĕр, çавăн чухлĕ Хĕрлĕ Çара пулăшу парăпăр, çавăн чухлех тăшмана çапса аркатăпăр.

Анисия Иванова хĕрĕ—15 çулхи Александра Вырăс Сорăмри вăтам шкулти VII-мĕш класран вĕренсе тухнă. Паян вăл амăшĕпе пĕрле çум çумлать.

— Пире шкулта,—тесе калать вăл,—колхозра атте-аннесемпе юнашар тăрса ĕçлеме кирли çинчен каларĕç. Халĕ эпир каникулта. Колхозра эпир тума пултаракан мĕнле ĕç пур, ăна йăлтах тума тăрăшатпăр. Пирĕн пиччесем халĕ фронтра, вĕсем пирĕн малашне вĕренессине пӳлме тапăнса килекен намăс, йĕрĕнчĕк, ирсĕр бандăна хирĕç çапăçаççĕ. Пирĕн халĕ колхозра вăл пиччесем вырăнĕнче пĕтĕм вăя хурса ĕçлемелле.

Митинг хыççăн колхозниксем тепĕр хут организованно ĕçе тытăнаççĕ, çум çумлаççĕ.

Самушкăри «Красная Сорма» колхозра халиччен курман хастарлă ĕç çĕкленнĕ. Ĕçлеме пултаракан кашни колхозник хăйĕн участокĕнче пур ĕçе те пысăк пахалăхпа туса пыма тăрăшать. Вăл çеç мар, ачасем те паян яла сахал юлнă, вĕсем йăлтах уйра, амăшĕсемпе пĕрле ĕçлеççĕ.

Настя Андреева Сатлайкăри пуçламăш шкулти III-мĕш класра вĕреннĕ, IV-мĕш класа куçнă. 11 çулта вăл. Амăшпе ăмăртмалла çум çумлать.

Акă тата кунта Нина Власова пур. 12 çулта вăл. IV-мĕш класран V-мĕш класа куçнă. Паян вăл хĕрсех çум çумлать. Ун пек ачасем пĕрремĕш бригадăра 10 шутланаççĕ. Пурте вĕсем уйра—çум çумлаççĕ.

— Эпир те атте-аннесемпе пĕрле вăйлă тырпулшăн кĕрешетпĕр. Унпа эпир Хĕрлĕ Çара, фронтри хамăр пиччесене пулăшатпăр. Уборка вăхăтĕнче уйхире пĕр пĕрчĕ тăкса хăвармăпăр,—теççĕ ку ачасем.

Колхозниксен пĕтĕм хастарлăхĕ çакăнта: эпир пурсăмăр та, пĕр çын пек пулса, хамăр тăван çĕршыва, хамăр ирĕклĕхе хӳтĕлетпĕр. Çакă вăл—чăннипех те отечественнăй вăрçă, çак вăрçă вăхăтĕнче пирĕн тăван çĕршыври граждăнсен шухăшĕсемпе кăмăлĕсем пĕр тĕллевре—асса кайнă тăшмана çĕмĕрсе тăкассинче.

Ив. МОСЕЕВ.

Пысăк çĕкленӳ

ПЕРВОМАЙСКОЕ. Колхозсемпе колхозниксем гитлерла ирсĕрсен хăрушла ĕçĕсене хирĕç ответлесе, килес уборкăна ăнăçлăн ирттерме хатĕрленеççĕ. Халĕ районри нумай колхозсем уборка вăхăтĕнче кирлĕ инвентарьсемпе машинăсене хатĕрлесе çитереççĕ.

МТ Станци хăйĕн ирхи çĕртме тумалли планне ытлашшипех тултарчĕ, халĕ уборка вăхăтĕнче кирлĕ тĕрлĕ механизмсене хатĕрлес тĕлĕшпе ĕçлет.

Фронта кайнă арçынсем вырăнне хĕрарăмсем тăраççĕ. Фашистла Германия пирĕн çине тапăнсан тепĕр куннех Марева тата Богданова юлташсем, темиçе çул каялла трактористка пулнăскерсем, МТ Станцине чупса пынă.

— Эпир,—тенĕ вĕсем,—фронта каякан трактористсем вырăнне тăрса, ĕçре вĕсем пекех пысăк пахалăхлă ĕçлесе, хамăрăн мухтавлă Хĕрлĕ Çара çĕнĕ çĕнтерӳсем тума пулăшасшăн. Çавăнпа та пире тракторпа ĕçлеме ирĕк пама ыйтатпăр.

МТС дирекцийĕ Маревăпа Богданова юлташсен ыйтăвне пурнăçланă, вĕсем халь хурçă трактор рульне çирĕппĕн тытса пыраççĕ.

Çакăн пек хăюллă хĕрачасем районра татах та нумай. Çак иртнĕ эрне хушшинче 7 хĕрача, малтан трактористка пулнăскерсем, МТС ĕçлеме пычĕç.

Трактористкăсем арçынсенчен пĕртте юлмаççĕ, хăйсен нормисене яланах тултарса ĕçлеççĕ. Трактористка М. Илларионова хăйĕн кулленхи нормине 110 процент тултарать.

«Красный луч» колхозри агроном А. Владимирова юлташ çак колхозри вăйпитти хĕрачасене машиноведсем пулма вĕрентсе хатĕрлет. МТС çумĕнче трактористкăсем хатĕрлекен курс ĕçлеме тытăнчĕ.

И. МАКАРОВ.

Вăрлăх сортне лайăхлатса пыратпăр

ÇĔРПУ. Пилĕк çул каярах пирĕн «Серп» колхозăн пахалăхлă вăрлăхсем çителĕклĕ пулман. Пуринчен ытла тулă вăрлăхĕ начарччĕ. Ăна хатĕрлев пункчĕсем илместчĕç.

1935 çулта вăрлăхсене лайăхлатас тĕлĕшпе ĕçлеме тытăнтăм. Вăрлăх участокĕсем уйăрса, вĕсем çинче чи лайăх пахалăхлă вăрлăхсем акса пытăмăр. Çумкурăксем çумланă чухне, çумсемпе пĕрле сортлă мар тырăсене те çумласа пытăмăр. Çак ĕçе пĕр çул хушшинче ирттерме çук. Вăрлăх пахалăхне нумай хушă тата тăрăшса ĕçлесен çеç тĕпренех лайăхлатма пулать. Çавăн пек чылай хушă тăрăшса ĕçлесе, вăрлăхсен пахалăхне нумай лайăхлатрăмăр. Тулăпа пăрçа вăрлăхĕсем пĕрремĕш категорире шутланаççĕ.

Пирĕн колхозра тахçантанпах ĕнтĕ «Вольтман» сортлă çĕрулми лартса тăваççĕ. Пĕр вăхăтра çак сорта бракламалла пăхакансем пурччĕ. Агротехника вĕрентни тăрăх ĕçлесе, çĕрулми сортне лайăхлатрăмăр. Лайăх сортлă вăрлăхсене сортлă мар вăрлăхсемпе хутăштармастпăр, уйрăм тытатпăр.

Тырпул тухăçне ӳстерес тĕлĕшпе тĕрлĕ опытсем тăватпăр. Вăрлăха яровизаци туса акни пысăк усă панине пурте лайăх пĕлетпĕр. Эпĕ опыт тунă тăрăх, яровизаци тунă вăрлăх аксан кашни гектартан тулă 2 центнер, сĕлĕ 3 центнер, çĕрулми 25 центнер ытларах тухать.

Удобренисемпе пĕлсе усă курмалли çинчен те манма юрамасть. Ку тĕлĕшпе иртнĕ çулта çакăн пек опыт турăм. Пĕр гектар çине нимĕнле удобрени памасăр акрăмăр. Кунта 17,56 центнер тырă тухрĕ. Тепĕр гектар çине торф акнă — 19,8 центнер тухрĕ. Виççĕмĕш гектар çине тислĕк тăкнă — 22,36 центнер тухрĕ. Çапла ĕнтĕ чи усăллă удобрени вăл — тислĕк. Колхозсенче тислĕке тирпейлĕ пухса усрама вĕрентмелле.

Анчах тухăçлă тырпул туса илесси пуринчен ытла вăрлăхран килнине нихăçан та манма юрамасть. Пĕр вăхăтра вырăнти вăрлăха питех те хисеплеместчĕç. Тĕрĕс мар шухăшланă ун чухне. Вырăнти вăрлăхран та пысăк тупăш илме пулать. 1937 çулта эпĕ хамăр ялта пĕр çынăн пысăк тухăçлă пулакан вырăнти тулă вăрлăхĕ пуррине пĕлтĕм. 24 килограмм тупрăмăр, ăна 0,26 гектар çине акрăмăр. Çак вăрлăха кунччен 5 çул хушши михĕре тытса усранă пулнă. Аксассăн сайра шăтса тухрĕ. Пуç кăларсан ытти сортсенчи тулăсем пурччĕ. Эпир вĕсене çумласа тăкрăмăр. 1938 çулта çак тулă лайăх шăтса тухрĕ. Пуç кăларсан ытти сортлă тулăсене икĕ хутчен çумласа тăкрăмăр. Аппробаци турăмăр. Çапла лайăхлатса пытăмăр вырăнти тулă сортне. 1939 çулта пĕр гектар çинче «Лютесценс 062» сорт тулă 10 центнер, вырăнти сорт 12 центнер тухрĕ. 1940 çулта вырăнти сорт тулăна гектартан 15,79 центнер пухса илнĕ.

Çак вырăнти сорт тулăна пирĕн ялта 1916 çулта акма тытăннă. Унтан вара 1929 çулччен акнă та, кайран акма пăрахнă. Халĕ пирĕн колхозниксем вырăнти сорт тулăна хавхаланса акма тытăнчĕç. Кăçал пĕтĕмпех çак сорта акнă.

С. ДАНИЛОВ.

«Серп» колхозри хата-лабораторийĕн заведующийĕ.

Пăрçа хурчĕ çинчен

Тля текен вĕтĕ тата симĕс тĕслĕ хурт пăрçа йышши культурăсене ытларах сиенлеме пултарать. Вăл пăрçа синче пăрçа çеçкене лариччен, çеçкене ларнă тата пăрçа хутаçланнă вăхăтра палăрать. Тля пăрçан çеçке çурăлмалли вырăнсене сырса илни пур чухнехинчен те хăрушă, мĕншĕн тесен вăл хăмăл сĕткенне туртса илет.

Ăшă кунсенче çăмăрсем çуса тăни те пăрçа хурчĕсене хунама май парать. Çавнашкал çанталăк кăçал пулма пултарать те ĕнтĕ. Çавăнпа та пăрçана сиенлесрен яланах хатĕр тăмалла.

Тля пăрçана пысăк сиен тунине çакăнтан та аван курма пулать. 1932 çулта Елчĕк, Шăмăршă, Комсомольски, Чкаловски тата Первомайски районĕсенче пăрçа чечеке ларнă вăхăтра пăрçа хурчĕ сарăлнă, пăрçана нумай сиенленĕ. Нумай колхозсенче пăрçа калчисем йăлтах пĕтсе ларнă. 1937 çулта Канаш, Тăвай тата Йĕпреç районĕсенчи чылай колхозсенче тля йышлăн хунанă пирки пăрçа хутаçланмарĕ, тухăçлă пулаймарĕ.

Пăрçа калчисене тля хурчĕсем сиенлесрен кашни колхозăн, райçĕрĕç пайĕн, агрономăн яланах хатĕр тăрас пулать. Çак ĕçе халĕ хатĕрленсе пымалла. Пăрçа калчисене сăнаса тăрасси — хата-лабораторсен, агротехниксен ĕçĕ. Колхозра вĕсем пулмасан, вара ятарласа пĕр çын уйăрмалла.

Халĕ кашни колхозра пăрçа хурчĕсене хирĕç кĕрешмелли япаласене хатĕрлес пулать. Пăрçа хурчĕсемпе кĕрешмелли майсене колхозниксене каласа памалла. Пăрçа хурчĕсене пĕтерес тесе 10 литр шыв хисепĕ пуçне 15-шер грамм анабазин-сульфат тата 60 грамм супăнь илсе хутăштарса шĕвек тăваççĕ. Çак шĕвекпе пăрçа хурчĕсене сапса тухаççĕ.

Колхозра анабазин-сульфат пулман чухне, шĕвеке çапла хатĕрлеççĕ: 10 литр шыв илсе 250—300 грамм таран ешĕл е технически текен супăнь ярса ирĕлтереççĕ.

Пĕр гектар çинче сапса тухма 500—700 литр шĕвек кирлĕ пулать. Хатĕрленĕ шĕвеке нумай вăхăт хушши тытма юрамасть, çийĕнчех сапмалла.

Анабазин-сульфат хутăштармасăр, супăньрен тунă шĕвекпе пăрçа калчисене уяр çанталăкра сапма юрамасть, нӳрлĕ çанталăкра кăна сапаççĕ Анабазинпа супăнь хутăштарса тунă шĕвекпе кирек мĕнле çанталăкра та сапса тухма юрать.

Асăннă майсемсĕр пуçне пăрçа хурчĕсене пилĕк процентлă анабадуст е никодуст текен порошоксемпе пĕтереççĕ. Вĕсене ятарласа тунă аппаратурăпа сапса тухаççĕ. Колхозра аппаратура пулмасан, сайра тĕртнĕ пиртен, марлĕрен тунă михĕсене тултарса, сапаласа тухма юрать.

Пĕр гектар çинчи пăрçа калчисене сапма 45—50 килограмм никодуст е анабадуст кирлĕ пулать.

Агроном **Т. НИКИТИН.**

Çум çумлаççĕ

ЧКАЛОВСКОЕ. «Красное Батырево» колхоз кăçалхи çуракине кĕске срокра тата пысăк пахалăхпа ирттерчĕ. Анчах çураки вăл ялхуçалăх ĕçĕсен пуçламĕшĕ кăна-ха. Вăйлă тырпул пухса илессишĕн малашне татах та тăрăшса ĕçлемелле. «Красное Батырево» колхоз членĕсем çапла тăваççĕ те. Вĕсем тырпулсене лайăх сыхласа тăраççĕ. Хальхи вăхăта илсен 207 гектар çинче çумкурăксене çумланă. Ку тĕлĕшпе уйрăмах 2-мĕш бригада малта пырать.

— Кăçалхи çуракине агротехника вĕрентнĕ тăрăх ирттертĕмĕр. Çумкурăксем нумай мар. Анчах та эпир килте лармастпăр. Çумкурăксене çийĕнчех çумласа пыратпăр,—тет 2-мĕш бригада бригадирĕ Владимиров юлташ.

Колхоз уборкăна та лайăх хатĕрленет. Кунта тырпулсене пĕр тăккаламасăр пухса кĕме ĕмĕтленеççĕ.

А. МАЛЬЦЕВ.

* * *

ПЕРВОМАЙСКОЕ. Нăрваш Шăхаль ялсоветне кĕрекен «Восход» колхоз членĕсем тырпулсем çинчен çумкурăксене çумласах тăраççĕ. Июнĕн 18-мĕш тĕлне вăрлăхлăх клевер çинче 12 гектар çум çумланă. Июнĕн 20-мĕш тĕлне 82,17 гектар сĕлĕне, 45,57 гектар тулăна çумкурăксенчен тасатнă.

Колхозниксемпе колхозницăсем çум çумлас тĕлĕшпе васкавлăн ĕçлеççĕ, ĕçе тĕплĕн тăваççĕ. **И. МИТРОФАНОВ.**

* * *

ВĂРНАР. Уравăшри «1-ое Мая» колхозра çум çумлама пуçларĕç. Малтанах çумкурăксене вăрлăхлăх акнă клевер çинчен тасатрĕç. Çум çумланă çĕрте колхозниксем звенопа тата пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ. Ку таринччен колхозра 70 гектар çинчен çумкурăксене тасатнă.

Анаткас Уравăшри Киров ячĕпе тăракан колхозра та çум çумлас ĕç лайăх пырать. Колхозниксем кулленхи нормăна ытлашшипех тултараççĕ.

А. КРИСЛОВ.

ЭЛĔК. Юманлăхри Буденный ячĕпе тăракан колхоз 16 гектар çинчи çуртырринe çумкурăксенчен тасатрĕ. «Безбожник» колхозăн 2-мĕшпе 3-мĕш бригадисем вăрлăхлăх акнă клевер çинчи çумкурăксене çумласа пĕтерчĕç.

А. ОРЛОВ.

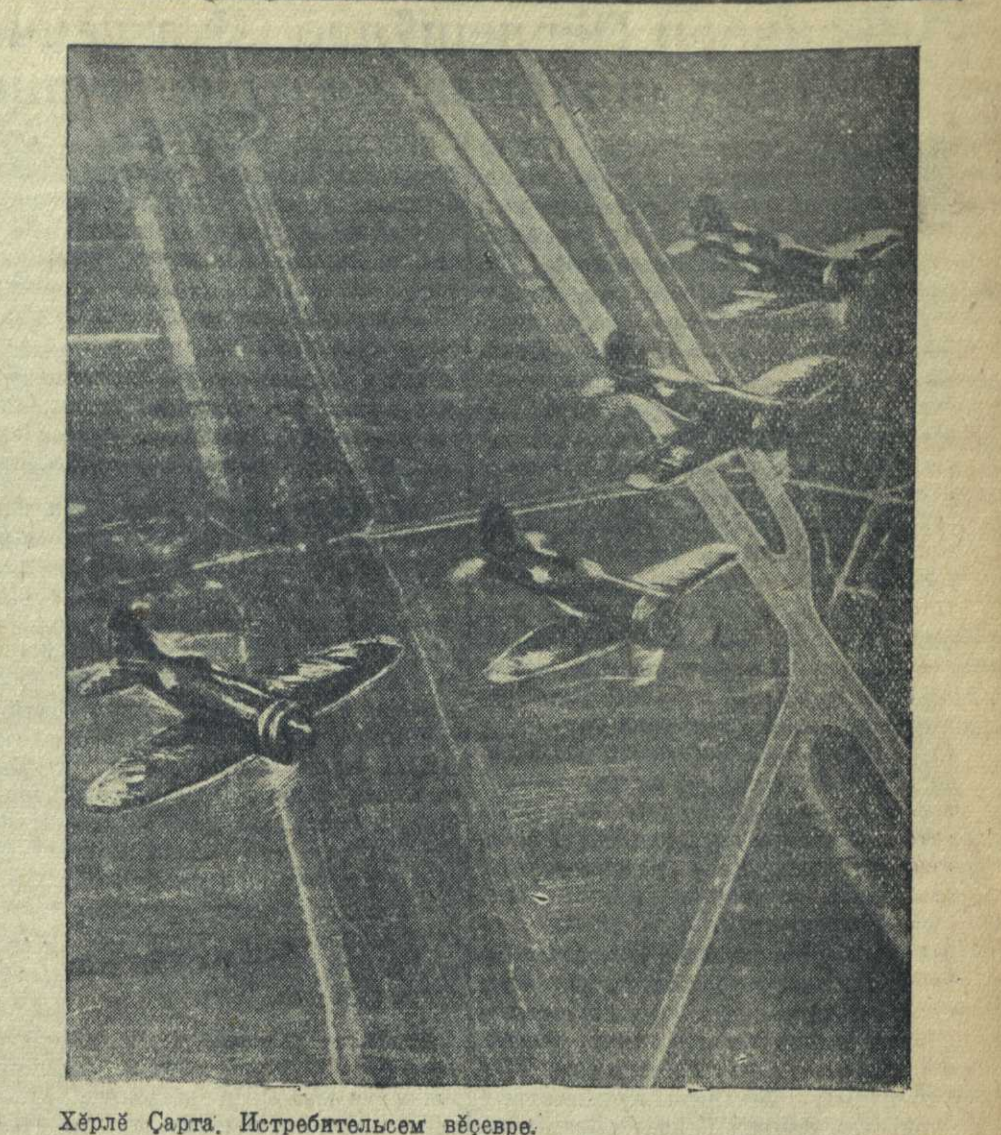

Хĕрлĕ Çарта. Истребительсем вĕçевре.

Д. Чернов фото-ӳкерчĕкĕ. (ТАСС).

БОЕВОЙ ЭПИЗОДСЕМ

Пĕччен çиччĕне хирĕç

Совет летчикĕн геройла çапăçăвĕ

Тискерленсе кайнă Германи фашисчĕсене хирĕç пыракан вăрçăра сталинла мухтавлă соколсем тĕлĕнмелле героизм, паттăрлăхпа пултарулăх кăтартаççĕ. Вĕсем хăйсенчен чылай пысăк йышлă противник вăйне хирĕç вăрçа хăюллăн тухаççĕ.

...Старший лейтенант Иванов сывлăшра тăшманăн çичĕ истребительне хирĕç тĕлпулнă. Фашистла самолетсем ăна пур енчен те хупăрласа илнĕ. Анчах та Советăн хăюллă летчикĕ каялла чакман, çапăçăва хутшăнассинчен пăрăнман. Ылханлă тăшмана пĕтĕм чĕререн курайманни унăн вăйне вунă хут ӳстернĕ, вăл нимĕн хăрамасăр атакăна кĕрсе кайнă.

Тăшмансем пирĕн самолет çакăн пек хăюллă тата аçа-çиçĕм пек çапăçассă кĕтмен. Иванов юлташ хытă пенипе тăшмансен самолечĕсем нимĕн йĕркесĕр вĕçсе саланнă, кун хыççăн каллех хĕрлĕ çăлтăрлă самолет тавра пухăннă. Тăшмансен çичĕ истребителĕ хушшинче питĕ лайăх вĕçсе, пĕр атака хыççăн теприне сирсе, Иванов юлташ тăшмана каялла чакарнă. Германи машинисенчен пĕри вут-хĕм хыпса илнипе çĕмĕрлсе çĕр çине аннă.

Старший лейтенант Иванов сывлăшри çапăçура, вăйсем пĕр тан пулман пулсан та, çĕнтерсе тухнă, хăйĕн аэродромĕ çине чиперех таврăннă.

Действующи арми, июнĕн 30-мĕш.

(ТАСС).

Хăвăрт вĕçекен бомбардировщиксен рейсĕ

КИЕВ УЙРĂМ ÇАР ОКРУГĔ, июнĕн 30-мĕш. (ТАСС-ăн ятарласа кайнă корреспонденчĕ). Н. юханшывĕн районĕнче противник мотомеханизированнăй пысăк вăйсем, артиллери тата пехота пухнă. Фашистла командованин стратегиллĕ планне çĕмĕрес тесе, унта кĕске вăхăтрах совет авиацийĕн пырса хутшăнмалла пулнă.

...Хăвăрт вĕçекен 5 бомбардировщик сывлăша вĕçсе çĕкленеççĕ. Кирлĕ чухлĕ хăпарса, капитан Егоров, старший политрук Можейко, икĕ хут орденоносец старший лейтенант Кондрашов, капитан Пархоменко тата лейтенант Шуров хăйсен машинисене заданире палăртнă еннелле тытса пыраççĕ.

Акă фронт линийĕ. Тăшман позицийĕсем, орудийĕсем халĕ ĕнтĕ уççăнах курăнаççĕ. Бомбардировщиксене вĕçсе пыма чарас тесе, противникăн зенитнăй батарейисем вăйлăн пеме пуçлаççĕ. Снарядсем машинăсем çывăхĕнче çурăлма пуçлаççĕ, анчах та совет бомбардировщикĕсем калама çук хăвăрт вĕçеççĕ, çавăнпа та вĕсене персе лектерме май çук. Самолетсем кирлĕ вырăна пырса çитеççĕ. Зенитнăй батарейăсем татах та вăйлăрах пеме пуçлаççĕ. Бомбардировщиксен çуначĕсем айĕнче, аялта пысăк мар юханшыв авăкаланса выртать. Çавăн хыçĕнче, вăрманпа вĕтлĕх катасем хушшинче, тăшман танкĕсем, унăн пехотипе артиллерийĕ вырнаçса тăнă.

Бомбăсем пăрахмалли расчет хатĕр. Старший лейтенант Кондрашов хăйĕн боевой машинине хăвăрт çавăрттарса илет. Советлă тăван çĕршывăн тăшманĕсене хирĕç пынă çапăçусенчи героизмшăн панă икĕ боевой орден—«Хĕрлĕ Ялав» орденĕсем унăн пысăк ăсталăхĕ çинчен калаççĕ. Хăвăрт вĕçекен машинăн штурвалне вăл шанчăклăн, çирĕппĕн тытса пырать. Штурман лейтенант Разумовский расчета питех те тĕрĕс хатĕрленнĕ. Флагман сигналĕ тăрăх вăл кнопка çине пусать те йывăр бомбăсем аялалла чăмаççĕ. Пилĕк бомбардировщикăн хăюллă экипажĕ тăшмансен пуçĕсем çине вилĕм кӳрекен метала тонни-тоннипе тăкать. Зенитнăй орудисен вăйĕ чакса пырать, юлашкинчен тăшманăн зениткисем пеме чарăнаççĕ. Çӳлтен пăхсан, бомбăсем тĕл пырса ӳкни питех те лайăх курăнать.

Задачăна пурнăçа кĕртсе, противникăн материальнăй чаçĕпе чĕрĕ вăйне калама çук пысăк çухатусем кӳнĕ хыççăн, бомбардировщиксем каялла вĕçсе килеççĕ.

Румыни халăхĕ фашистла захватчиксене юратмасть

Тыткăна лекнĕ летчиксем каласа пани

Совет аэродромĕсенчен пĕрин тĕлĕнче сывлăшри çапăçу пуçланнă. Хĕрлĕ çăлтăрлă истребительсен звени тăшман бомбардировщикĕсен эскадрильине хăюллăн атакăланă, вăл тăшмана тĕллев патне пыма парас мар тесе çирĕп задача лартнă. Çак расра паттăр совет соколĕсене Итали икĕ моторлă бомбардировщикĕсемпе, нимĕç бомбисене гиенĕ тата Румыни летчикĕсем тытса пыракан бомбардировщикĕсемпе тĕл пулма тӳрĕ килнĕ. Çапăçу вăрăма пыман. Пирĕн истребительсем вăйлăн пырса тапăннине чăтаймасăр, çухалса кайнă тăшман эскадрильи, пысăк çухатусем туса, каялла тарнă. Аэродромăн тĕрлĕ кĕтесĕсенче противникăн персе антарнă самолечĕсем çунса выртнă. Çунса выртакан пĕр машинăн çĕмрĕкĕсем айĕнчен çулăмпа хăпаланса пĕтнĕ румын пилотне, радисчĕпе стрелокне тата техникне туртса кăларма май килнĕ. Тыткăна лекнĕ çынсене штаба ăсатнă. 40 çула çитнĕ Г. пилотпа 20 çула çитнĕ А. радист—Трансильванире çуралнă çынсем. Вĕсем Румыни çарĕнче мĕн пулса иртни çинчен каласа панă.

Тыткăна лекнĕ радист—чухăн хресчен ывăлĕ. Унăн 6 çынлă çемьин 2 гектар çĕр пур, çемье яланах чăтма çук чухăн пурăнать. Тĕттĕм салтак хăйĕн куçĕсене хăй ĕненмест: ăна кунта вĕлермен кăна мар, тата медицина пулăшăвĕ панă, çитерсе тăрантнă.

— Мĕнле-ха капла? Пире яланах калатчĕç: сирĕн патра тыткăна лекнисене персе вĕлереççĕ тесе ăнлантаратчĕç,—тет вăл нимĕн шухăшлама пĕлмесĕр.

Г. пилот çар службинче летчик пулса 14 çул пурăннă.

— Шалу хама валли те çитмест, çемье çинчен каламалли те çук ĕнтĕ,—тет вăл.—Пире, офицерсене те, йытăсене тăрантарнă пек,—чейпе, хура çăкăрпа тăрантарса усраççĕ, кунне икĕ хут çусăр яшка параççĕ. Нимĕçсем Румынирен мĕн пуррине йăлтах туртса кайнă. Эпир сисетпĕр, тĕпсĕр шăтăкалла персе анатпăр. Хамăра килте персе вĕлересрен хăранипе кăна эпир çапăçатпăр. Нимĕç фашисчĕсене пĕтĕм Румыни халăхĕ юратмасть.

Тыткăна лекнĕскерсем совет летчикĕсем çинчен тĕлĕнсе калаçаççĕ.

— Вĕсен хăюллăхĕ, вĕсен мастерлăхĕ пире тĕлĕнтерет, хăратать,—тет пилот.—Эпир боевой вĕçеве тухнă чухне пире яланах çапла асăрхаттараççĕ: совет самолечĕсем нимĕçсен самолечĕсенчен пĕрре те начар мар. Эпир хамăр курса ĕнентĕмĕр: вĕсем нимĕç самолечĕсенчен начар мар, вĕсенчен нумай лайăхрах!

Действующи çар, июнĕн 30-мĕш. (ТАСС-ăн ятарласа кайнă корреспонденчĕ).

Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсенче Германин шпионла центрне тупнă

НЬЮ-ЙОРК, июнĕн 30-мĕш. (ТАСС). Америка хаçачĕсем пĕлтернĕ тăрăх, США юстици министерстви çапла пĕлтернĕ: шпионла ĕçсем тунă тесе айăпласа, ĕнер 29 çынна арестленĕ. Çак çынсем Америка оборони тата Америкăн çар материалĕсене Англие тăрстас тĕлĕшпе шпионла сведенисем пухнă. Юстици министерствин заявленийĕнче: айăпланакан çынсем пурте «ютçĕршыв державипе» çыхăну тытнă, тесе кăтартнă. Çак ютçĕршыв державин ятне асăнман, анчах та заявленире арестленĕ çынсем Пĕрлешӳллĕ Штатсенче тĕрлĕ ĕçсемпе пурăнса, Германин шпионла пысăк центрĕн членĕсем пулнине уççăнах кăтартса панă. Арестленĕ 29 çын шутĕнче нимĕçсем 22 çын. Шпионла центрăн активлă ĕçне палăртса, 18 çынна Нью-Йорк хулин районĕнче, ыттисене Нью-Джерси, Мичиган тата Висконсин штачĕсенче арестленĕ тесе кăтартса параççĕ влаçсем. Юстици министерстви çапла кăтартса парать: шпионла центр средствăсене нейтральнăй çĕршывсен банкĕсем урлă, уйрăмăнах Кăнтăр Америка банкĕсем урлă илсе тăнă.

Арестленисен шутĕнче Америка гражданинĕ, Америка бомбардировщикĕсен прицелне тăвакан «Сперви жироскоп» компанин инженерĕ Эверест Реверт, Фордăн тата Крайслер компанин Германири тата Испанири представителĕ пулнăскер Эдмунд Гейне, хăйне «писатель тата лектор» текенскер, Германин ватă шпионĕ Фредерик Дюкен, «Национал-социалистла пропагандăн США-ри центрĕн—«Германин информаци библиотекин» служащийĕ Макс Бланк, Германи техникĕсем Поль Банте, Герман Ланг тата Альфред Брокгоф пур.

Арестленисенчен пĕри — Рене Мезенен Америкăн Атлантика океанĕ урлă вĕçсе çӳрекен самолечĕсем çинче официант пулса ĕçленĕ. Ăна ĕлĕк те США-ран тĕнĕл держависем патне вăрттăн майпа платина янăшăн айăпласа арестленĕ пулнă. Арестленисенчен тепри — Лили Штейн, «натурщица» текенни, пуян американецсемпе çыхăну тăвас тĕлĕшпе ĕçленĕ. Штейн Америкăн Венăри тата Лейпцигри вице-консулĕ пулнă, Огден Хаммондпа, фашистсем майлă тăнă, Испанире посол пулнă Хаммонд ывăлĕпе туслă çыхăну тытса тăнă.

Юстици министерствин заявленийĕнче: шпионла центр членĕн Уйлер Хилăн хваттерĕнче кĕске хумлă вăйлă радиостанци тупнă тесе кăтартса панă. Арестленисем хушшинче США тата вăрçакан çĕршывсем хушшинче самолетпа вĕçсе çӳрекен яланхи курьерсем пур. Вĕсем Италин сывлăшри çыхăнун «Лати» компанин самолечĕсем çинче вĕçсе çӳренĕ. Çак компанин самолечĕсем Италие Бразилипе çыхăнтарса тăраççĕ. Юстици министерстви çапла пĕлтерет: çак тупса палăртнă шпионла центр, иртнĕ вăрçă хыççăн США-ра тупса палăртнисенчен чи пысăкки.

Шпионла центрăн членĕсене арестлени США-ра пысăк сенсаци тунă. Пичет нимĕн пытармасăр, шпионла центр мĕне пĕлтерни çинчен, национал-социалистла шпионсене арестлени çинчен пысăк заголовоксемпе çырса пĕлтерет.

НЬЮ-ЙОРК, июлĕн 1-мĕш. (ТАСС) Америкăри хаçатсем пĕлтернĕ тăрăх, шпионла ĕçсем тунăшăн айăпласа арестленĕ 29 çынран 7 çынни хăйсен айăпне йышăннă. Хаçатсем çапла çыраççĕ: арестленĕ çынсем Германин США-ра пулнă шпионла пысăк центрĕн составĕнче тăнă.

Июнĕн 30-мĕшĕнче айăпланакан 25 çын кăтартса панисене итленĕ. Суд çапла пĕлтернĕ: арестленĕ çынсен суд процесĕ июлĕн 15-мĕшĕнче пуçланать.

Ассошиэйтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, ĕçе лайăх пĕлекен çынсем хушшинче çапла калаççĕ: арестленĕ çынсенчен иккĕшĕ Америкăри бомбăсем тĕллесе пăрахмалли секретлă приборсен производствипе тачă çыхăнса тăнă. Çав сведенисем тăрăх, айăпланакан Редер 1927 çултанпа «Сперри гироскоп» компанийĕн заводĕнче чертежник пулса ĕçленĕ. Çак заводра бомбăсем тĕллесе пăрахмалли «Сперри» йышши прицелсем туса кăлараççĕ. Тепĕр айăпланаканĕ Герман Ланг та çавăн пекех бомбăсем тĕллесе пăрахмалли «Норден» йышши прицелсем туса кăларакан заводра чертежник пулса ĕçленĕ. Çак предприятире вăл 1934 çултанпа ĕçленĕ.

Агентство пĕлтернĕ тăрăх, айăпланакансенчен 7 çынни хăйсем заговора хутшăннăшăн, США оборонипе çыхăнса тăракан информацисене ют государствăна (Германине) парса, США интересĕсене сиен кӳнĕшĕн айăплă тесе йышăннă. Вĕсем хушшинче çак çынсем пур: Лили Штейн—«натурщица», Германи подданнăйĕ, Венăра çуралнă; Лео Вален—художник, Германи подданнăйĕ, Данцигра çуралнă; Хартвиг Клейс — моряк, иртнĕ вăхăтра Америкăн тĕрлĕ парохочĕсем çинче ĕçленĕ, Америка гражданинĕ, Германири Франкфуртра çуралнă; Альфред Брокгоф — Нью-Йорк гаванĕнче ĕçленĕ механик, Америка гражданинĕ, Германире çуралнă; Эрвин Сигелер—Америка гражданинĕ, Германире çуралнă, ютçĕршывсен агенчĕсене обязательнăй йĕркепе регистрацилесси çинчен кăларнă закона пăснăшăн нумаях пулмасть арестличчен Америкăн тĕрлĕ парохочĕсем çинче ĕçленĕ; Франц Стиглер — Америка гражданинĕ, Германире çуралнă, иртнĕ вăхăтра Америкăн тĕрлĕ парохочĕсем çинче пекарь пулса ĕçленĕ; Аксель Веллерхиль — служащи, Америка гражданинĕ, Либавăра çуралнă. Çак Веллерхиль —национал-социалистла «германо-американски союзăн» секретарĕ пулнă, нумаях пулмасть виçĕ çуллăха тĕрмене хупса лартмалла тунă Джеймс Уиллерхилăн тăванĕ.

Америкăри хаçатсем пĕлтернĕ тăрăх, июнĕн 30-мĕшĕнче татах тепĕр икĕ нимĕçе — Адольф Валишевскипе Карл Долда арестленĕ, вĕсем те Германин шпионла центрĕпе çыхăнса тăнă тесе шутлаççĕ. Вĕсем иккĕшĕ те Америка парохочĕсем çинче ĕçленĕ. Хаçатсем çапла çыраççĕ: Германин шпионла центрĕн руководителĕ Фредерик Дукезне пулса тăрать, вăл тахçантанпах Германи шпионĕ пулса пурăнать тесе шутлаççĕ.

США-ра Совет Союзне юратакансен хисепĕ ӳссе пырать

НЬЮ-ЙОРК, июлĕн 1-мĕш. (ТАСС). «Америкăра Совет Союзĕ тĕлĕшĕнчи отношенисен ыйтăвĕсем енĕпе ĕçлекен совет» июлĕн 2-мĕшĕнче Нью-Йоркри питех те пысăк «Медисон сквер Гарден» ятлă аудиторире массăллă митинг пухмалла тăвасси çинчен пĕлтернĕ. Митинг тĕллевĕ — Гитлера çĕмĕрсе тăкас ĕçре Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсене Совет Союзĕпе туслăн ĕçлесе пымашкăн чĕнесси пулса тăрать. Митингра ораторсен шутĕнче англичанин лорд Марлей, Америкăри паллă экономист Мэри Ван Клеек, Корлис Ламон, совет медицини çинчен калакан паллă кĕнекен авторĕ доктор Джон Кингсбург тата ыттисем те тухса калаççĕ.

США-ри ытти нумай хуласенче те рабочисен организацийĕсемпе прогрессивлă интеллигенци Совет Союзне пулăшас тĕлĕшпе митингсем организацилеççĕ.

Словаксен Чикагора кашни кун тухакан «Людови денник» хаçачĕ Словакири фашистсене — Гитлер лакейĕсене вăйлăн питлесе çырать. Словакири фашистсем, тет хаçат, «Гитлерăн тискер кайăкла шухăшĕсемшĕн словаксене юн тăктараççĕ». Хаçат Тисона, Тука, Маха «словак халăхĕн предателĕсем» тесе ят парать. Совет Союзĕ, тет хаçат, словак халăхĕн тусĕ. Гитлер Совет Союзĕ çине тапăнчĕ, мĕншĕн тесен «хĕвелтухăç чиккинче ССР Союзĕ чулсăрт пек хăватлă тăрать, Европăри çĕршывсене ирĕклĕх хĕвелĕ халĕ те ялкăшса çуталнине аса илтерсе тăрать». США-ра пурăнакан словаксем хăйсем Совет Союзне юратни, пулăшма хатĕр тăни çинчен пур çĕрте те калаççĕ.

НЬЮ-ЙОРК, июлĕн 1-мĕш. (ТАСС). Кубăри прогрессивлă хаçат «Нотисиас деой» кашни кунах нумай организацисем Совет Союзне пулăшасси çинчен йышăннă резолюцисене пичетлесе кăларать. Металлурги промышленноçĕнчи рабочисен профсоюзĕ Совет Союзне пулăшу парассишĕн тăрать. Камагуэй провинцийĕнчи профсоюзсен федерацийĕ тата хресченсен федерацийĕ Совет Союзне пулăшу пама пулать. Гаванăри хĕрарăмсен ассоциацийĕ Германия Совет Союзне хирĕç пуçланă агрессине сивлет, Совет Союзне пур майсемпе те пулăшу пама пулать. Гаванăри çамрăксен организацийĕсем те çакнашкал резолюцисем йышăннă.

Англири служащисем Совет Союзĕ майлă тăраççĕ

ЛОНДОН, июлĕн 1-мĕш. (ТАСС). Июнĕн 29-мĕшĕнче Лондонра «Метрополитен уотерти» (Лондона шыв парса тăрас тĕлĕшпе ĕçлекен организаци) служащисен пухăвĕ пулса иртнĕ. Пухура пурте пĕр шухăшлă пулса йышăннă резолюцире çапла каланă: «Германи правителĕсем нимĕн сăлтавсăр пуçланă агрессине хирĕç пыракан кĕрешӳре Совет Союзне пур енчен те пулăшăпăр».

Бухарест урамĕсенчи çынсене хупăрла-хупăрла тытаççĕ

СТАМБУЛ, июнĕн 30-мĕш. (ТАСС). Хаçатсем пĕлтернĕ тăрăх, çак кунсенче Румынири влаçсем Бухарест урамĕсенчи çынсене хупăрла-хупăрла илнĕ, нумай арçынсемпе хĕрарăмсене тытса чарнă. Тытса чарнă çынсен пĕр паллă ĕç çук имĕш. Хаçат çапла кăтартса парать: тытса чарнă çынсене пурне те «ĕçлев лагерĕсене» яраççĕ.

Венгрия—Германи фашизмĕн колонийĕ

Венгрия — хăйĕн правителĕсем сутăнчăклă ĕç тунипе Германи фашизмĕн аллине кĕрсе ӳкнĕ пĕрремĕш çĕршыв. Германи оккупанчĕсем чĕртаварпа продовольстви запасĕсене çийĕнчех хăйсен аллине çавăрса илнĕ. Чугунçулсем çинче служащи-венгерецсене пурне те ĕçрен кăларнă, пур çĕрте те Германи чиновникĕсене лартса тухнă. Германин Будапештри миссийĕ, 540(!) çынран тăракан аппаратлă мисси, Венгрири продовольствине Германи валли хырса илес тĕлĕшпе ĕçленĕ, шпионла ĕçсем туса пынă. Венгри çарĕнче те Германи офицерĕсем хуçаланса пурăннă.

Оккупантсем çĕршыва нимĕн хăварми çаратса пĕтернĕ. Германие составĕ-составĕпе продовольстви тухса кайнă. 1940 çулта нимĕçсем Венгрири хресченсенчен ирĕксĕрлесех мăйракаллă шултра выльăхсене 100 пин пуç, 219 пин пуç сысна, 19.710 тонна какай, 782.400 тонна тулă, 7.160 тонна сало туртса илнĕ т. ыт. те. Вырăнти халăх лаша какайĕ çиет. Анчах унăн хакĕ те чăтма çук ӳссе кайнă, ĕççыннисем ăна туянма вăй çитерейменççĕ. Çĕршыва чухăнлăхпа выçлăх хăрушла вăйланса кайнă.

Венгрире пĕр сортлă çăкăр кăна пĕçереççĕ, ăна та пулин 25 процент çĕрулми, 20 процент кукуруза çăнăхĕ хутăштарса пĕçереççĕ. Анчах та çак стандартлă çăкăра та нормăсемпе кăна параççĕ. Сăмахран, Маршторд комитетĕнче (область) пĕр çын пуçне 300 грамм çăкăр кăна параççĕ. Ресторансенче çăкăра 80 грамм кăна параççĕ. Çăкăра пĕçерсе кăларнă хыççăн иккĕмĕш кун кăна сутма тытăнаççĕ. Апат-çимĕç продукцисене кăна мар, промышленность туса кăларакан мĕнпур таварсене те нормăсем тăрăх памалла тунă.

Хуласемпе местечкăсенче мĕнпур продуктсене сăптăрса илнĕ хыççăн, Германи фашисчĕсен Венгрири лакейĕсем ялсенче продовольстви юлашкисене туртса илме хĕçпăшаллă отрядсем кăларса янă.

Венгрири ял халăхĕ вилсе пĕтес патнех çитсе тăнă. Нумаях пулмасть Венгрири «Киш уйшаг» хаçат Токай местечкинчи хресченсен пурнăçĕ çинчен калакан статьясем пичетлесе кăларнă. Çак местечкăра пурăнакансем пурте — чухăн хресченсем. Вĕсем чӳречесĕр, алăксăр шалашсенче пурăнаççĕ. Килти выльăх-чĕрлĕх никамăн та çук. «Кунти халăхăн тăватă пайĕнчен виçĕ пайĕ,—тесе çырать хаçат,—туберкулезпа чирлеççĕ. Çакă вăл — вилĕм айлăмĕ». Çакнашкал картинăна, тет юлашкинчен хаçат, Венгрири кашни ялтах курма пулать.

Германи захватчикĕсем çĕршыври промышленность чĕртаварĕсене пĕтĕмĕшпех турттарса кайнă. Чĕртавар çителĕксĕр пулнипе нумай предприятисем ĕçлеме чарăннă. Çĕршывра ĕçсĕрлĕх ӳссе пырать. Юлашки уйăхсенче кăна Венгрири рабочисене 10 пин çынна урама кăларса ывăтнă. Оккупациллĕ влаçсем Будапештра «ĕç тупайман» çынсем валли ĕçлев повинноçĕн лагерĕ туса хунă. Ĕç тупаймасăр пурăнакан çынсене ирĕксĕрлесех ялхуçалăхĕнче ĕçлеттереççĕ. Çакнашкал лагерьсене çĕршывра пур çĕрте те тăваççĕ.

Венгрири рабочисен йывăр пурнăçĕ çинчен правительство хаçачĕсен те çырмалла пулса тăнă. «Мадьяршаг» хаçат çапла кăтартса парать: çĕршыври çĕркăмрăк районĕсенче 10—12 çынлă çемьесем пĕр пысăк мар кĕтесре пурăнаççĕ. Çынсем çĕтĕк-çатăк тăхăнса, çара-уран çӳреççĕ. Шахтерсем выçă лараççĕ. Шахтер çемьи, тет хаçат, праздник кунĕсенче те пĕçернĕ çĕрулми кăна çисе пурăнать.

Июнĕн 29-мĕш. (ТАСС).

Греци халăхĕ фашистла пусмăр айĕнче асапланать

ВИШИ, июнĕн 29-мĕш. (ТАСС). Францири «Журналь» хаçат Грецирен илнĕ çырăва пичетлесе кăларнă. Çав çырура Греци халăхĕн Германипе Итали оккупанчĕсен влаçĕ айĕнчи йывăр пурнăçĕ çинчен каласа панă. Çĕмĕрсе пĕтернĕ чугунçулсем ĕçлеме пуçламанха. Çĕршер пин беженецсем хăйсем пăрахса хăварнă килçурчĕсем патнелле пĕтĕм çĕршыв тăрăх çурран утаççĕ. Çĕршывра—выçлăх. Сахăр, какай, çĕрулми, çăмарта пачах та çук. Çăкăр таврашне çирĕп нормăсемпе параççĕ. Пулă питех те сахал.

АНКАРА, июнĕн 29-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентствин корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: Афины хулинчен тухса тарнă ютçĕршыв çыннисем çĕршыва Германи войскисем оккупациленĕ хыççăн Греци халăхĕ питех те йывăр пурнăçа кĕрсе ӳкни çинчен каласа параççĕ. Грецирен тулăпа çĕрулмине Германие турттарса каяççĕ, Греци халăхĕ выçă ларать. Германин оккупациллĕ войскисем мĕнпур тырă запасне пухаççĕ, ăна Германие ăсатаççĕ. Афины хули валли хатĕрлесе хунă çĕрулмине Германи çар влаçĕсем çурçĕр еннелле кăлара-кăлара яраççĕ. Нимĕçсем Германи маркисемпе тӳлесе, выльăх-чĕрлĕхе илеççĕ те Германие ăсатса яраççĕ. Греци столицинчи ачасем сĕтсĕр тăрса юлнă. Сахалтан та çĕршыври халăхăн çур пайĕ вăй-халпа тытса тăмаллăх апат çиеймест. Грецине оккупациленĕ хыççăн çĕршыври мĕнпур госпитальсенчен чирлĕ çынсене кăларса янă, халĕ вĕсенче Германи влаçĕсем хăйсен аманнă салтакĕсемпе офицерĕсене вырнаçтарса тухнă. Грецин аманнă, чăлахланса юлнă салтакĕсем Афины урамĕсенче ыйткаласа çӳреççĕ.

Мĕнпур тумтир, урана тăхăнмаллисемпе ыттисен запасĕсене Германи оккупанчĕсем турттарса кайнине пула, халăх ирĕксĕрех урана тăхăнмаллисене кивĕ шинасенчен тăвать, табак вырăнне типĕ çулçăсем туртать. Çĕршывра пысăк мар «тĕттĕм рынок» пур, анчах та унта продуктсене юмахри пек пысăк хаксемпе сутаççĕ.

Фашистла варварсем чехсен культурине пĕтереççĕ

Чехсен çĕрĕсене туртса илсе, Германи фашисчĕсем чех халăхĕн нумай ĕмĕрсем хушшинчи культурине пĕтерме тытăннă. Пуринчен малтан вĕсем интеллигенци представителĕсене хирĕç тискер террор сарса янă. Германи фашисчĕсен главарĕсенчен пĕри Франк çапла каланă: «çак пирĕнпе нихăçан та килĕшми çынсене пĕр илемлĕ кун çитсен эпир йăлтах пĕтерсе хуратпăр». Хальхи вăхăтра чехсен мĕнпур шкулĕсене, вăл шутрах пĕтĕм Европăна савăнтаракан Прагăри университета та, виçĕ çуллăха хупнă. Чехсен студенчĕсемпе профессорĕсене 6 пин çынна арестлесе концентрациллĕ лагерьсене янă. Фашистсем интеллигенци представителĕсене пурĕ 90 пин çынна концентрациллĕ лагерьсене хупса лартнă.

Чехсен халăх шкулĕсене те нумайĕшне хупнă. Вĕсене Германирен пынă салтаксем кĕрсе йышăннă. Чехсен учебникĕсене йăлтах çунтарса янă, халĕ ĕнтĕ ачасем учительсем ăнлантарса панă тăрăх кăна вĕренеççĕ. Учебниксене акă мĕнле сăлтавпа пĕтернĕ: физика учебникĕсенче те «Чехословаки республикин сывлăшĕ пур», тенĕ фашистсем. Протекторатра чех пьесисене лартма чарнă, кинора Германи фильмĕсене кăна кăтартаççĕ. Фашистсем спортсменсен «Сокол» ятлă паллă организацине салатса янă. Спорт организацийĕсен çуртне нимĕçсем йышăннă, унăн средствисене конфискациленĕ, руководителĕсене арестленĕ.

Июнĕн 28-мĕш. (ТАСС).

Серб халăхĕ Германипе Венгри оккупанчĕсен ури айĕнче

Югослави территорине туртса илнĕ хыççăн, Германи фашисчĕсем Югослави çине тапăннă çĕре хутшăннăшăн «преми» вырăнне Югославири Воеводина облаçне Венгрине панă.

Венгрири хаçатсем хăйсем те ĕнтĕ çакăн çинчен уççăнах çыраççĕ: хальхи вăхăтра Венгри оккупанчĕсем Воеводинăра серб халăхне хирĕç хаяр террор сарса янă. Сăмахран, «Дейче цейтунг» хаçат çапла пĕлтерет: Воеводинăна Венгри жандармерийĕ пырса çитнĕ, вăл серб халăхне вĕçĕ-хĕррисĕр хĕн-хур кăтартать. Нови Сад хулинче кăнтăрла военно-полевой трибуналăн ларăвĕсем пулса иртеççĕ, каçхине вара çынсене пере-пере вĕлереççĕ. Воеводинăри власть Венгри çар командованийĕн аллинче. Служащи-сербсене пурне те ĕçрен кăларнă, вĕсенчен нумайĕшне арестленĕ. «Пешт» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, Воеводинăри промышленноçлă предприятисене Венгри çар влаçĕсен аллине панă. Рабочи-сербсене ĕçрен кăлара-кăлара яраççĕ. Воеводинăри пур пек продовольстви запасĕсене пĕтĕмĕшпех сăптăрса каяççĕ. Вырăнти халăха продуктсем памалли нормăсем Венгрири нормăсенчен те пĕчĕкрех.

Венгрири хаçатсен çакăн çинчен ирĕксĕрех çырмалла пулса тăнă: оккупациленĕ территорири серб халăхĕ Венгри фашисчĕсем хуçаланса пурăннипе килĕшмест, оккупантсене хирĕç кĕрешет. Сăмахран, «Дейче цейтунг» хаçат çапла çырать: серб партизанĕсен отрячĕсене хирĕç кĕрешме Воеводинăри хуласемпе ялсене Венгрипе Германи войскисене кăларса янă.

Июнĕн 29-мĕш. (ТАСС).

Амстердамра Германие хирĕçле забастовкăсем тăваççĕ

НЬЮ-ЙОРК, июнĕн 30-мĕш. (ТАСС). «Нью-Йорк геральд трибюн» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, Голланди правительствин информаци министерстви, Лондонра вырнаçса тăраканскер, çапла пĕлтернĕ: Голландирен тарса тухнă çынсем каланă тăрăх, Амстердамра пулса иртекен Германие хирĕçле забастовкăсем вăхăтĕнче сахалтан та 150 фашиста вĕлернĕ.

Нокс выступленийĕ

НЬЮ-ЙОРК, июлĕн 1-мĕш. (ТАСС) Штатсен губернаторĕсен Бостонри конференцийĕнче тухса каланă сăмахра США тинĕс министрĕ Нокс Пĕрлешӳллĕ Штатсене çапла тума чĕннĕ: Германия Совет Союзне хирĕç вăрçнă вăхăтра Германине çĕмĕрсе тăкмаллах пырса çапма лайăх условисемпе усă курмалла, тенĕ. Хамăрăн флотпа, тенĕ Нокс, Атлантика океанне Германи хăрушлăхĕнчен хăтарас ĕçре усă курмалли вăхăт килсе çитрĕ. Нокс çапла каланă: Гитлер — хĕрхенме пĕлмен диктатор, вăл тĕнчере пуçпулса тăма сĕмленет тата «пирĕншĕн мĕн хаклă, çавсене хирĕç уççăнах кĕрешет».

Малалла Нокс гитлерла агрессин мĕнпур тапхăрĕсем çинчен, çав агресси Австрине, Чехословакине, Польшăна, Данине, Норвегине, Бельгине, Голландине, Францине, Венгрине, Румынине, Болгарине, Югославине тата Грецине чуралăха персе чикни çинчен каланă. Çакăн пек ĕнтĕ, тенĕ вăл, çак кучухнехи Чингис-ханăн хăрушла ĕçĕсен итогĕ. Юлашки эрне хушшинче Гитлер Российăна хирĕç 160 дивизи тата вăйлă авиаци кăларса ячĕ. Çак тапăну сакăр куна тăсăлать ĕнтĕ.

Гитлер пĕтĕм тĕнчене хирĕç вăрçă пуçласа янăранпа, тенĕ малалла Нокс, пирвайхи хут эпир тĕнчери çак кĕрешӳ мĕнпе вĕçленессине татса пама май илтĕмĕр. Халĕ ĕнтĕ эпир вăрçă пуçланнăранпа тума тытăннă калама çук пысăк машинăна тапратса яма вăхăт çитрĕ.

Малалла Нокс çапла кăтартса панă: президент каланă пекех, хĕçпăшал таврашне кивçен е арендăна памалли программа тăрăх çар материалĕсем туса кăларни кăна çителĕклĕ мар-ха. Çав материалсене кирлĕ вырăна илсе çитермелле тăвас пулать. Çав материалсене чăннипех те çитерсе парасси США обязательстви пулса тăрать. Эпир Атлантика урлă каймалли çула тасатма тата эпир халĕ туса кăларакан хĕçпăшал таврашне кирлĕ çĕре илсе çитерес ĕç валли хăрушсăрлăх туса хума пултарсан, çаксене тусан вара Гитлера çĕмĕрсе тăкасси пурнăça кĕрĕ.

Хальхи вăхăтра США Гитлера пырса çапас ĕç валли Англине пулăшу пама пултарать, çак ĕç валли Гитлерăн склачĕсем, нефчĕсем, самолечĕсем, орудийĕсем тата ытти çар материалĕсем çине бомбăсем кайса пăрахма, çавăн пекех тата Германие мораль енĕпе çĕмĕрме кирлĕ средствăсем пама пултарать. Çапла майпа США Германи халăхне Гитлер пĕтĕм тĕнчене хирĕç пуçласа янă хаярлăха туйтарса илтерме пултарать. Çакна ăна Атлантика океанĕ урлă каймалли çул движени валли ирĕк пулсан кăна тума май килет. Хальхи вăхăт — Германи фашизмне пырса çапма чи лайăх вăхăт. Çаксем вĕсем пурте хăрушлăхпа çыхăнса тăраççĕ, тен жертвăсем те тумалла пулĕ, анчах та этемлĕх ирĕкне пĕтерес тĕллев тытнă вăй тĕнчере пуçпулса тăрать пулсан, ăна хирĕç татах та пысăкрах вăйпа кăна ответ памалла.

Герберт Уэллс ССР Союзĕнчи халăхсене пулăшу пама чĕнет

ЛОНДОН, июнĕн 30-мĕш. (ТАСС). Писатель Герберт Уэллс «Санди диспетч» хаçатра статья пичетлесе кăларнă. Çав статьяра акă мĕн каланă: Россия çине тапăнни Гитлерăн çĕнĕ тата юлашки сĕмсĕр утăмĕ пулса тăрать. Вăл пире пурсăмăра та, Российăсăр пуçне, кĕтмен çĕртен килсе тиврĕ. Совет Союзĕ çакăн пек пулма пултарассине шута илсе тăнă. Российăра финансистсем те, аристократсем те çук. Унта Гессемпе Мослисем çук. Пирвайхи хут Гитлер вăйлă противникке хирĕç кĕрешĕве тухрĕ. Польша çине Германия пырса кĕнĕ хыççăн Россия хăйĕн чиккисене сарма шут тытни тĕрĕс те кирлĕ пулнă, Россия çине тупăран персе лектерме май паракан вырăнти авиаци базисене нимĕçсен аллине парас мар тесе, Россия вĕсене хăй йышăнса илчĕ. Эпĕ хăй вăхăтĕнче Америкăра пулнă чухне вырăссем «хăюллă пĕчĕк Финлянди» çине тапăннă пирки ятлаçакан çынсемпе калаçнă вăхăтра эпĕ вĕсенчен çапла ыйтаттăмччĕ: мĕнле те пулин пĕчĕк наци Нью-Йорк çывăхĕнчи утрав çинче çирĕпленсе ларас пулсан, мирпе ирĕклĕхе юратнине кура вăйлă укреплениллĕ лини туса тухас пулсан, çав проливсем çинче пуçпулса тăракан тата Нью-Йорка снарядсемпе çĕмĕрсе тăкма пултаракан, Нью-Йорк портĕнче тăракан пароходсене кирек хăш вăхăтра та путарма пултаракан хăватлă батарейăсем лартса тухас пулсан, эсир хăвăра-хăвăр мĕнлерех туйнă пулăттăрччĕ, тесе ыйтаттăм. Интереслĕ, çавăн пек ĕç çине Америка мĕнлерех пăхнă пулĕччĕ. Россия хăйĕн договорлă обязательствисене тĕнчери кирек-хăш çĕршывран та тӳрĕрех кăмăлпа пурнăça кĕртсе пынă.

Англи халăхĕ, тет малалла автор, Россия мĕнле çĕршыв иккенне каярах юлса ăнланма пуçларĕ. Ун пек халăхпа, вырăс халăхĕ пек халăхпа, союз тума кăна мар, туслă пурăнма та май пур.

Англи авиацийĕн ĕçĕсем

ЛОНДОН, июлĕн 1-мĕш. (ТАСС). Англири информаци министерстви çапла пĕлтерет: июнĕн 30-мĕшĕнче Англи авиацийĕ Германи çине иккĕмĕш хут ĕнтĕ кăнтăрла пырса тапăннă. Англин йывăр бомбардировщикĕсем Кильри доксене атакăланă. Англин пĕр самолечĕ çак операцисенчен каялла таврăнман. Июнĕн 30-мĕшĕнче каçхине истребительсен пысăк соединенийĕсем хӳтлесе пыракан англичансен бомбардировщикĕсем Çурçĕр Франци çине пырса тапăннă. Çак операцисен результачĕсем çинчен тĕплĕ сведенисем илмен-ха, Германин 6 истребительне пĕтерсе тăкни кăна паллă.

ЛОНДОН, июлĕн 1-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, июнĕн 30-мĕшĕнче кăнтăрла Çурçĕр тинĕсĕ урлă вĕçсе пынă вăхăтра Англин «Бленхэйм» йышши бомбардировщикĕсем Германин Зильт утравĕ çинчи базине атакăланă. Противникăн истребителĕсем Англи бомбардировщикĕсене отпор пама хăтланнă, анчах та вĕсене салатса янă. Зенитнăй артиллери Англин икĕ самолетне персе антарнă.

Çав кунах каçхине Англин бомбардировщикĕсене хӳтлесе пынă истребителĕсен пысăк соединенийĕсем Çурçĕр Франци çине пырса тапăннă, Ланс çывăхĕнчи Понт-а-Вадэнри электростанцине атакăланă. Взрыв пулнипе электростанци çурчĕсенчен пĕрин çивиттийĕ ишĕлсе аннă. Çапăçу вăхăтĕнче Англи истребителĕсем противникăн 6 истребительне пĕтерсе тăкнă. Англи авиацийĕн пĕр истребитель пĕтнĕ.

ЛОНДОН, июлĕн 1-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Англи авиацийĕн министерстви кăларнă коммюникере Англи авиацийĕ июнĕн 30-мĕшĕнче кăнтăрла Германи çине пырса тапăнни çинчен тĕплĕн каласа панă. Пĕлĕтлĕ çанталăкпа усă курса, Англи бомбардировщикĕсем Бременри доксем çине тата Ольденбург патĕнчи кăнтăр енчи чугунçул склачĕсем çине бомбăсем пăрахнă. Кунсăр пуçне, Голландин Терсхеллинг утравĕ çинчи доксемпе радиостанци çине бомбăсем пăрахнă, çак утрав патĕнчен кăнтăр-хĕвеланăç енче патруль суднине пĕтерсе тăкнă. Англи бомбардировщикĕсен ытти соединенийĕсем Германин Нордерней утравĕ çывăхĕнче конвойпа иртсе пыракан суднисен караванĕ çине пырса тапăннă, икĕ парохода сиен кӳнĕ, вĕсем путнă тесе шутлама пулать. Противникăн пĕр истребительне персе антарнă. Англи авиацийĕн çухатусем пулман.

* * *

Фашизма хирĕçле спектакльсем

Июнĕн 21-мĕшĕнче Улатăрта Чăвашсен Государство Академи театрĕн вырăс труппин гастролĕ пуçланнă. Малтанхи кунсенче вăл «Простые сердца» тата «Неравный брак» пьесăсене лартса панă, вăл спектакльсене йышлăн пырса курнă.

Икĕ уйăх çурă хушшинче театр вуншар çĕнĕ спектакльсем лартса парать. Вăл шутра сталинла преми лауреачĕ Тренев çырнă «На берегу Невы», Островскин «Без вины виноватые», «На бойком месте» пьесăсем т. ыт. те.

Вырăссен аслă поэчĕ М. Ю. Лермонтов вилнĕренпе 100 çул тултарнă тĕле «Маскарад» пьесăна лартса пама хатĕрленеççĕ.

Гитлерăн тискер бандисем Совет Союзĕ çине вăрă-хурахла килсе тапăннине хирĕç ответлесе, театр коллективĕ хăйĕн ĕç хăвăртлăхне чылай вăйлатрĕ. Халь коллектив Литовскипе Гергель çырнă фашизма хирĕçле «Мой сын» пьесăна лартма хатĕрленет. Кунсăр пуçне, артистсем хăйсем пуçарнипе, ĕç хыççăн Симоновăн «Парень из нашего города» пьесăна лартма хатĕрленме тытăннă. Ку пьеса пирĕн Хĕрлĕ Çар финсен белогвардейщинине хирĕç паттăррăн çапăçнине кăтартса парать. Фашизма хирĕçле пьесăсенчен «Профессор Мамлок» пьесăна лартаççĕ.

Театр коллективĕ халь Улатăрти сборнăй пунктра культурăллă-массăллă ĕçсем туса пырать, унта икĕ концерт панă та ĕнтĕ.

Н. ЭЛЛЕ.

ПĔЛТЕРНИ

Паян, июлĕн 3-мĕшĕнче, Госфилармони залĕнче хулари хĕрарăмсем валли донорство (юн парасси) çинчен лекци пулать. Лектор — больницăри главнăй врач **Кузнецов** юлташ. Лекци каçхине 9 сехетре пуçланать. Пурте ирĕклĕнех кĕме пултараççĕ.

ГОРИСПОЛКОМ.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—83, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» тата «Хатĕр пул» журналсен — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство контрин—0—23.

НТ 2534. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР. Заказ Ь 345. ф. б. 53 84 п. л.